

TARTALOM

1. diákszemmel

*Az a jó tanár, aki nem felejt el, hogy egyszer ő is volt diák –
A csíkszenttamási Bálint Vilmos Általános Iskola diákjainak véleménye*

4. láthatár

*Még mindig alacsony a romániai magyarság iskolázottsági szintje –
Bíró Blanka írása*

6. tanárszemmel

*Pedagógusok a világháló fogságába került nemzedékről –
Szucher Ervin írása*

20. tanterem

*Ha valami nem kötelező, érdekes is lehet –
pedagógusok a vallásóráról –
Moldován Zenkő írása*

22. láthatár

A Bolyai alegységeként biztosítanak önálló entitást a vásárhelyi katolikus iskolának

23. hivatalos

3. diákszemmel

*A kolozsvári TörténÉSZEK csapata az Örökségünk Őrei versenyben –
Enyedi Brigitta írása*

10. magánterület

*Erkölc, hagyomány –
László Noémi írása*

16. szülői szemmel

*Kleopátra farsangi bálba megy –
Bartha Réka írása*

8. zenekar

*Raklap zenekar: megélni a zenélésből a művészi szabadság megtartásával –
Lőrincz Anna írása*

14. lélekjelenlét

*Hiánycikk a diák és tanár egymás iránti tisztelete –
Matei Linda írása*

18. rivalda

*„Itt mindenki egyformán fontos, nincsenek kicsi szerepek” –
Végh Balázs írása*

11.

Szépérzékét fejleszt a híres festményeket újraalkotó verseny

• tanárszemmel • diákszemmel • szülői szemmel

• lélekjelenlét • tanterem • láthatár • óvoda • fotóriport

• hivatalos • vakáció • iskola és kultúra • pályáz(z)atok

• magánterület • térkép

Rendelje meg egyszerűen a
Magyar Közoktatást
a 2023-as évre!

www.comunitas.ro/mkorendeles

Kedves Olvasóink!

A 2022–2023-as tanévben is számítunk megtisztelő figyelmükre. Reméljük, továbbra is megosztják lapunk hasábjain az oktatás problémáival, különféle szegmenseivel kapcsolatos megfigyeléseiket. Kérjük, számoljanak be a Magyar Közoktatásban arról is, ha sikertörténet születik iskolájukban, ha úgy látják, hogy diákjaikkal, tanítási módszereikkel kapcsolatban követendő példáról lehet beszélni. Arról is írhatnak, miként befolyásolta és befolyásolja a járványhelyzet a tanítás, tanulás folyamatát.

A Communitas Alapítvány által kiadott, immár tizenegy éve megjelenő Magyar Közoktatást együtt szerkesztjük az olvasókkal, szeretnénk, ha a pedagógusok továbbra is rendszeresen közölnének lapunkban.

Néhány ötletet nyújtunk arra vonatkozóan, hogy milyen témákról várjuk véleményüket, de természetesen ezen kívül az oktatás más vonatkozásait is meg lehet közelíteni:

- Amire büszke vagyok – iskolám/pályám/diákjaim sikertörténete
- Hogyan segíthetünk megőrizni a gyermeki kíváncsiságot a mai oktatási rendszerben?
- Mobiltelefon, okoseszközök az oktatásban – kreatív fejlesztés vagy elgépiesedés?
- Mi a legszebb és mi a legnehezebb a pedagógusi hivatásban?

Kitartást, jó munkát kívánunk! Várjuk véleményanyagainkat az mko@comunitas.ro e-mail-címre!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

A Magyar Közoktatás elektronikus archívuma elérhető a <http://comunitas.ro/main/kozoktatas> webcímen.

www.facebook.com/magyarkozoktatasi

Megrendeléseiket a www.comunitas.ro/mkorendeles webcímen mko@comunitas.ro e-mail címen vagy a 0733-91-06-24-es telefonszámon fogadjuk.

Címünk: Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Comunitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit • Felelős kiadó: Lakatos András

Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér

Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia

Telefon: 0040-733-91-06-24

e-mail: mko@comunitas.ro

Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Comunitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

Támogatók:

Az a jó tanár, aki nem felejtí el, hogy egyszer ő is volt diák

„A jó tanár az, aki szigorú, de mégis kedves, aki minden diákot egyformán tanít, kitartó és igazságos.” „Szerintem az a jó tanár, aki nem ad házit, és megengedi, hogy azt csináljunk, amit akarunk.” Ahogy a felsorolt példák is szemléltetik, gyakran a diákok véleménye sem egyezik abban, hogy milyen a jó tanár. Tanárnak lenni soha nem volt könnyű, napjainkban talán még nehezebb, mint korábban. Más az igény a tanügyi rendszer, a tanulók és a szülők részéről egyaránt. Diákszemmel című rovatunkban a csíkszenttamási Bálint Vilmos Általános Iskola diákjait arról kérdeztük, szerintük milyen a jó tanár.

6. osztály

Szerintem az a jó tanár, aki nem felejtí el, hogy egyszer ő is volt diák.

Örs

Szerintem az a jó tanár, aki mindig megneveztet, és mindig vidáman jön órára.

Csaba

A jó tanár olyan, aki nem ordítja le a fejünket, ha nincs meg a házi feladat, hanem megkérdezi, hogy mit nem értettünk.

A jó tanár az, aki szigorú, de mégis kedves, aki minden diákot egyformán tanít, kitartó és igazságos.

Vivien

Szerintem a jó tanár okos, kedves, határozott és szigorú, de kreatív is.

Aron

FOTÓ • PIXABAY

Tanárnak lenni soha nem volt könnyű, napjainkban talán még nehezebb, mint korábban

Szerintem a jó tanár szereti a diákjait, képes értük mindent megtenni, és amit tanít, azt rendesen elmagyarázza, célja, hogy mindenki jó tanuló legyen, és ad második esélyt is.

Névtelen

A jó tanár az, aki kedves, de szigorú is, jól megtanítja a leckét, viccelődös és jókedvű.

Berni

A jó tanár, az, aki igyekszik jókedvre deríteni a gyermekeket, vicceket mond és kedves, és amikor tanít, akkor sok példával is segít megérteni a leckét, illetve ha nem értünk egy feladatot, akkor is segít.

Ildikó

Szerintem az a jó tanár, aki kivétel nélkül mindenkiel egyformán bánik. Összetartja az osztályközösséget, és amiben szükség van, abban segít.

Szidónia

Szerintem a jó tanár szigorú és kedves is, és mindig betartja a szavát.

Benett

Számomra a jó tanár ügyes és megbízható. Fontos, hogy nagyon ne bonyolódjon bele a dolgokba, és tudja elmondani, amit akar.

Károly

7. osztály

A jó tanár mindig szól arról, hogy felmérőt írunk, nagyon vicces, és néha megkegyelmez.

Kristóf

Szerintem a jó tanár az, aki kedves és szigorú is, olyan személy, aki jól kijön a gyermekekkel és biztató szavakkal ösztönzi őket a tanulásra.

Dóra

Szerintem egy jó tanár olyan, aki kicsit szigorú, de jól el lehet vele beszélgetni. A jó tanár jól elmagyarázza az anyagot, az óráján lehet kacagni, és ő is érti a viccet.

Ingrid

A jó tanár olyan, aki jól leadja a leckét, és szól, ha felmért írunk.

Dávid

„A tanár adott esetben pályázatíró, menedzser, szabadidő-szervező, mediátor, terapeuta is”

A régi és új pedagógusszerepek közötti legfontosabb különbségek és az azokat előidéző társadalmi okok az alábbiak szerint foglalhatók össze. A posztindusztriális vagy posztmodern társadalmi átalakulás az érték- és életformák pluralizálódását, egymás mellett létezését hozta magával, így az iskola, illetve a pedagógusok által közvetített értékrendszer is csak egy a sok lehetséges közül. E társadalmi környezetben az egyes szakmák már egyre kevésbé jelentenek státusukból fakadóan presztízszt, tekintélyt; ezeket minden szituációban, minden kapcsolatrendszerben el kell nyerni, fel kell építeni. A hagyományos intézményi hierarchiaszintek és -irányok megváltoztak, egyre kevésbé jelentenek biztos tájékozódási pontot, egyre kevésbé strukturálják a társadalmi folyamatokat, kommunikációt. A pedagógus is egyre erősebben függ a „piacikeresleti” viszonyoktól; befolyásolják szülők és diákok elvárásai, az oktatási rendszer és a munkaadó elvárásai stb.. Munkájuk során a tanároknak is el kell sajátítaniuk azokat a készségeket, tudást, amit az őket körülvevő új helyzet megkövetel. A tanár adott esetben pályázatíró, menedzser, szabadidő-szervező, mediátor, terapeuta, kommunikációs szakember és, sokszor a hazai iskolák esetén oly gyakran jelentkező szakemberhiány kényszerűségeiből fakadóan önjelölt pszichológus vagy éppen szociális munkás feladatokat is el kell látnia.

[Részlet a Magyarországon megjelent Educatio folyóiratban 2015-ben napvilágot látott tanulmányból. Nikitscher Péter: Milyen a jó pedagógus? – Elvárások és az érzékelt valóság egy nagymintás diákkutatás eredményei alapján]

Egy jó tanár kedves, de megvan a maga szigorúsága, akivel néha lehet beszélgetni órán, nem csak folyamatosan irat.

Kamilla

Szerintem az a jó tanár, aki nem ad házit, és megengedi, hogy azt csináljunk, amit akarunk.

Ákos

A jó tanár megérti, ha hibázunk, aki kedves és viccelődik.

Bence

Egy jó tanár nem ad sok házi feladatot, tanulnivalót, szereti a gyermekeket, az a személy, aki mindenről beszél a diákjaival.

Névtelen

Szerintem a jó tanár olyan, aki sokat nevet a gyermekekkel, benne van mindenkiben, és érti a viccet, de közben szigorú is.

Tünde

A jó tanár az, aki kedves, néha szigorú, sokszor nem dicsér, és nem is szid.

Ákos

8. osztály

A jó tanár meghallgatja azt, akinek kérdése van, és ha tud, segít, nem leordít, ha nem tudunk valamit. A jó tanár megérti, ha a diáknak nem volt ideje vagy motivációja készülni órára, és nem várja el, hogy a diák beszámoljon neki, hogy miért nem volt...

Tímea

Egy jó tanár nem tesz különbséget a diákjai között.

Éva

A jó tanár kedves, megértő, és érthetően magyarázza el a leckét. Egy jó tanár nem ordítja le a diákot, ha nincs meg a házi feladat, hanem megkérdezi, hogy mit nem értett. Különben a jó tanár nem ad sok házi feladatot, figyelemben tartja, hogy más tantárgyból is van házi, és iskolán kívüli programjaink is vannak.

Anita

A jó tanár kedves, és nem próbálja kiforgatni a diák szavait.

Ádám

Szerintem a tanár ne legyen mindig kedves, nem árt, ha néha szigorú, mert ha mindig kedves, akkor a tanulók nagyon megbátorodnak vele szembe.

Zalán

A jó tanár együttérez a gyermekekkel, és figyelembe veszi a véleményüket, sokszínűen tanít és türelmes.

Iringó

Különben a jó tanár nem ad sok házi feladatot, figyelemben tartja, hogy más tantárgyból is van házi, és iskolán kívüli programjaink is vannak.

A jó tanár kedves, de amikor szükséges, szigorú, illetve olyan feladatokkal készül az órákra, amelyek lekötik a diákok figyelmét. A jó tanár nem foglalkozik a tanulók magánéletével, és megérti őket, és azt is megérti, hogy más tantárgyból is van tanulnivaló.

Barbara

Szerintem a jó tanárral bármiről és bárhol el lehet beszélgetni, és a jó tanár mindig türelmes.

Dóra

Egy jó tanár nem tesz különbséget a diákjai között, és kellően szigorú.

Éva

A jó tanár kedves, megértő, jól és érthetően adja le a leckét. A jó tanár olyan, aki nem ordítja le a fejünket, ha nincs meg a házi feladat, hanem megkérdezi, hogy mit nem értettünk, és tekintettel van arra, hogy más tantárgyból is kell házi feladatot írni, és más programjaink is vannak.

Éva

BIRÓ ISTVÁN

biroistvan1993@gmail.com

A kolozsvári TörténÉSZEK csapata az Örökségünk Őrei versenyben

„Pietas et litterae – Kegyesség és tudomány” – ez a mottója a kolozsvári TörténÉSZEK elnevezésű csapatnak, amely részt vesz az Örökségünk Őrei vetélkedőben. A csapat célja az örökbe fogadott műemlék megismertetése a nagyvilággal és értékeinek feltárása. Mi a Báthory–Apor Szeminárium épületét választottuk, és már november óta aktívan tevékenykedünk, szorgoskodunk az műemlék népszerűsítésén. (A Báthory Apor–Szeminárium más néven Szent József Fiúnevelde, amelyet Kisépületnek neveznek az oda járó diákok, barokk műemlék épület a kolozsvári Egyetem utcában – szerk. megj.)

Első feladatunknak tudtuk be az iskola történelmének alaposabb megismerését, és mindenszentek alkalmából Sárközi Sándor atya kíséretével ellátogattunk a Házsongárdi temetőbe Bíró Vencel, a Báthory–Apor Szeminárium egykori igazgatójának sírjához.

Miután a csapat már kezdett jobban összerázódni, az első nagyobb szabású eseményünket szerveztük az épületben tanuló friss gimnazistáknak, az ötödikeseknek, akik egy tematikus ügyességi játékokkal egybekötött kincskeresés során tehették próbára türelmüket, leleményességüket és kreativitásukat. A játék során a csapat tagjai híres történelmi személyeknek öltöztek, mint például Báthory István, Jagelló Anna vagy éppen Bekes Gáspár. A gyereksereg nagyon élvezte, és közben kicsit többet megtudhattak az épület múltjáról, valamint a feljebb említett jeles személyekről, mindezt játékos, gyerekbarát módon.

A hónap végén, november 29-én került megrendezésre egy komolyabb hangvételű esemény, amely az Emlékmentők piarista öregdiákok képzőművészeti tárlata néven futott, ahol megcsodálhatta a közönség Grünwald Ernő és Bokor Ernő festményeit, fotográfáit. Az adventi hangulatot megfűszerezte

A csapat: balról jobbra: Rancea Alex Krisztián, Szováti Eliza, Enyedi Brigitta, Tamás Zsófia, Mikó Lenke, Csöregi Máté

a zongora- és hegedűjáték, valamint Grünwald Ernő úr szavalata, aki saját költeményét osztotta meg a nagyközönséggel. Mindemellett a Facebook-oldalunkra is felkerült egy hangulatos online adventi kalendárium, amely az örökbe fogadott műemléket ábrázolja. December 15-én a Tamási Áron-év alkalmából, csapatunk emlékezett a 125 éve született nagy erdélyi írónkra, aki a Báthory–Apor Szemináriumban lakott egyetemi diákévei alatt. Szabó Zsolt irodalomtörténésznek nagy hálával tartozunk, hiszen érdekes előadást tartott 125 éve született Tamási Áron – Tamási kolozsvári helyszínei címmel.

Legutóbbi rendezvényünk egy emléktárlat-bemutató volt, ahol az iskola egykori rajztanárának, Orbán Istvánnak állítottuk ki néhány rajzát, festményét, amely csak töredéke munkásságának. A tárlatbemutató meghívottja Szabó Zsolt irodalomtörténész és Székely Géza rajztanár volt,

akik szakszerűen bemutatták a kiállított műveket.

Ez idő alatt csapatunk a napilapokban is szerepelhetett, a Paprika Rádióban lehetőségünk adódott röviden bemutatkozni, és interjú is készült velünk az Erdélyi Hang YouTube-csatornáján.

A csapatszellel továbbra is él bennünk, és hajt előre. A jövőre nézve is vannak terveink, ötleteink, hogyan tehetnénk ismertebbé a választott emlékművet, és hogyan építhetnénk jobban bele a köztudatba. A terveink közé sorolható az épület homlokzatán található Szent József-szobor restaurálása, amely az épület egyik kincse.

A szerző 9. osztályos a kolozsvári Báthory István Elméleti Líceumban.

ENYEDI BRIGITTA

enyedi.brigitta@bathory.ro

Még mindig alacsony a romániai magyarság iskolázottsági szintje

Az elmúlt években javult az erdélyi magyarság körében az egyetemet végzetek aránya, de még mindig tetten érhető a lemaradás az ország össznépességéhez viszonyítva. Holott az ország sem áll túl jól, európai uniós viszonylatban Románia is sereghajtó a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányát tekintve. A 2022-es népszámlálás eddig nyilvánosságra hozott adataiból az derül ki, hogy jelenleg a romániai magyarság csak 12 százaléka rendelkezik felsőfokú végzettséggel, míg az országos átlag 16 százalék.

Veres Valér kolozsvári szociológus, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem oktatója rámutatott, az 1992-es népszámláláskor tűnt fel először hangsúlyosan, hogy az össznépesség körében nagyobb arányban vannak egyetemet végzetek, mint az erdélyi magyarság tagjai között. Ugyanakkor 2002 és 2011 között mind a két esetben megkétszereződött az felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, az össznépesség esetében 14,1 százalékra, a magyarság körében pedig 10 százalékra emelkedett.

szegény, munkásszarmazásúakat tanulni. A kommunizmus második felében, a Ceauşescu-diktatúrában már megváltozott a helyzet, és az arányok etnikai megközelítésből sokat romlottak, ezt a hátrányt görgetjük tovább. Az iskolázottsági szint arányát tovább rontotta, hogy a kilencvenes években nagyon sok, egyetemet végzett magyar elvándorolt.

A kommunizmus öröksége

Több társadalmi tényező felsorakoztatható, melyek nem kedveznek annak, hogy a magyarság behozza lemaradását. Ezek közül Veres Valér azt is említette, hogy a román nyelv és irodalom vizsga miatt a magyarok diákok közül kevesebben érettségiznek, de ez még nem feltétlenül korlátozza azt, hogy hányan mennek egyetemre. A szülők magas iskolázottsági szintje, a nagyvárosi lakhely segíti a továbbtanulást, ezeket tekintve viszont a magyarság nem áll jobban, mint az össznépesség. Az egyetemet végzetek arányát tekintve a jelenlegi magyar népesség iskolázottsága az országos átlagon aluli, egyébként az érettségizettek arányát tekintve jobban állunk, mint az össznépesség.

Veres Valér rámutatott, a magyarok számára a kommunizmus második felében kontrollált volt az egyetemen továbbtanulás, ez lenyomta a népesség iskolázottsági szintjét. A lemaradás különben már a két világháború között elkezdődött, de akkor még az átlagnál jobban állt a magyarság, majd a románság iskolázottsága meghaladta a magyarság arányát. A kommunizmus első felében a hátrány még nem növekedett, mert akkor társadalmi, származás alapján diszkrimináltak, a magyarok közül is engedték a

Tíz éven belül gyökeres változást lehet elérni, ha a középiskolai, egyetemi és az élethosszig tartó tanulást hatékonyan megtámogatja az ország.

Hatalmas eltérések a megyék között

A romániai megyék között hatalmas eltérések vannak a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányát tekintve. A legképzettebb lakosságú megyében három és félszer akkora a diplomások aránya, mint a rangsor végén levő megyékben. Bukarest kiemelkedik a mezőnyből, az 1,71 millió lakosa 35,2 százalékának van egyetemi vagy főiskolai diplomája. A megyék közül Kolozs, Temes, Brassó és Ilfov állnak az élen.

Kolozs megyében közel 25 százalék a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, Temes megyében 22 százalék. Brassó megyében 21 százalék a magasan képzettek részaránya. A másik végletet Vaslui, Călăraşi és Botoşani jelentik, ahol a diplomások aránya mindössze 8, 7,2 és 7,4 százalék.

Erdélyben Hargita és Kovászna megyében van a legkevesebb diplomás, a két megyében a lakosság 11 százaléka folytatta a tanulmányait az érettségi vizsga után. Krassó–Szörény, Szilágy, Szatmár és Máramaros megyékben ez a mutató 12 százalék.

Maros megyében 13 százalék az egyetemet végzetek aránya, Bihar megyében pedig 17 százalék. Kolozs, Temes és Brassó után Szeben megyében a legmagasabb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők részaránya, 18 százalék.

Kell a tágabb látókör

Aggodalomra ad okot, hogy Románia sereghajtó az Európai Unióban a felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatalok arányát tekintve, szögezte le a Maszol megkeresésére Markó Bálint, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem (BBTE) rektorhelyettese. Hangsúlyozta, ez nemcsak arról szól, hogy ha valaki egyetemi oklevelet szerez, egy elit részévé válik, hanem egy másik képzési formát, tudásszint elsajátítást jelent, és nem utolsósorban a látószög tágítását eredményezi. Egy egyetemista általában más városba költözik, egy másfajta közösség részévé válik, új tapasztalatokat szerez a társadalom működéséről, amit másként tud hasznosítani, amikor be kell töltenie egy munkakört. Továbbá az egyetemi képzés innovációs potenciált is jelent, a diákok olyan kérdésekkel, megoldásokkal találkoznak, ami új és releváns tudás generálását eredményezi – taglalta Markó Bálint.

Van remény a gyökeres változásra

Markó Bálint úgy véli, tíz éven belül gyökeres változást lehet elérni, ha a középiskolai, egyetemi és az élethosszig tartó tanulást hatékonyan megtámogatja az ország. Jelenleg több olyan lehetőség van, amit ügyesen és okosan kell kihasználni. Az országos helyreállítási terv (PNRR) több fejezete kapcsolódik az oktatáshoz, például a digitalizációs és a duális képzésre vonatkozó projektek és pályázati felhívások. Ha ezeket sikerül jól megvalósítani, az oktatásnak is nyújthatnak egy új dimenziót, mely vonzóbbá és hatékonyabbá teszi, szögezte le az egyetemi oktató.

Meglátása szerint erőteljesen meg kell támogatni az infrastruktúrát, hiszen az egyetemekre az elmúlt tíz évben erőteljesen rányomta a bélyegét a források szűkössége. A felsőfokú oktatási intézmények pályáznak ugyan, de a szükséges fejlesztések túlmutatnak a költségvetési

Tíz éven belül gyökeres változást lehet elérni, ha a középiskolai, egyetemi és az élethosszig tartó tanulást hatékonyan megtámogatja az ország

Olyan körülmények között nem kell feltétlenül növelni a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számát, ha évente 20-30 ezer ember nem talál olyan munkahelyet, ami megfelel az elvárásainak.

erejükön. Másrészt hiába hangsúlyozzuk a szakiskolák, a szaklíceumok fontosságát, ha a közvélekedés ezeket elavult műhelyekkel társítja. A korszerű laboratóriumok létrehozása alapvetően változtatja meg a felfogást erről a képzési formáról, taglalta Markó Bálint. Hozzátette, azokban az országokban, ahol jobbak az arányok – Magyarországon, Lengyelországban, Csehországban – az elmúlt tíz évben komoly fejlesztések valósultak meg az oktatás terén.

A szakadás már az érettségi vizsgán bekövetkezik

A beiskolázási számokból kiindulva egyértelmű, hogy országos szinten még mindig több gyerek jár szak- és elméleti líceumba, mint hároméves szakiskolába, mutatott rá a Maszol kérdésére Kiss Imre. A Kovászna megyei

főtanfelügyelő arra is rávilágított, hogy a nyolcadik osztályt végzett gyerekek többsége még mindig inkább líceumba készül, elméletileg ők egyetemen folytathatnák a tanulmányaikat. A nagy szakadás az érettségi vizsgán következik be, hiszen aki többszöri nekifutásra sem tud leérettségizni, nem iratkozhat be felsőfokú oktatási intézményekbe.

„Elvárnám azoktól, akik líceumban tanulnak, hogy tudatosan készüljenek az érettségi vizsgára, és megszerezzék az oklevelet. Ugyanakkor azt tapasztaljuk, hogy 2011 óta, amikor szigorították

A legképzettebb lakosságú megyében három és félszer akkora a diplomások aránya, mint a rangsor végén levő megyékben.

a vizsga lebonyolításának feltételeit, kamerákat szereltek be, sokan elbuknak a vizsgán” – részletezte a főtanfelügyelő. Arra is kitért, felvetődik a kérdés, érdemes lenne annak felsőfokú intézményben folytatni a tanulmányait, aki nem készül fel az érettségire?

A képzésnek megfelelő munka

Kérdés, hogy a munkaerőpiac kínálja-e mindenkinek a végzettségének megfelelő és azzal arányos javadalmazást nyújtó állást, vetette fel Kiss Imre. Kifejtette, olyan körülmények között nem kell feltétlenül növelni a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számát, ha évente 20-30 ezer ember nem talál olyan munkahelyet, ami megfelel az elvárásainak, a képzettségének, hiszen jelenleg is van példa arra, hogy túlképzettek dolgoznak bizonyos munkakörökben. Ugyanez a felvétel is a uniós átlag kapcsán is érvényes.

Kiss Imre ugyanakkor leszögezte, a felsőfokú oktatásban résztvevők száma egyenesen arányos az országok és azon belül a régiók fejlettségi szintjével. Nem véletlen, hogy Kolozs megye élen jár már a sikeresen érettségizők arányát tekintve is. A tanuláshoz való hozzáállást a belső motiváció is meghatározza, hiszen aki tanulni, fejlődni akart a kommunizmusban vagy a kilencvenes években, a nagy átalakulások alatt is megtette, de befolyásolja az is, hogy a szűkebb-tágabb környezet, mennyire értékeli a tudást, szögezte le Kiss Imre.

BÍRÓ BLANKA

blanka@slagerradio.ro

Pedagógusok a világháló fogságába került nemzedékről

Áldás és átok – talán így lehetne két szóban jellemezni a legtalálóbban az internetet és az általa kitáruló digitális világot. Mindez nézőpont és használati mód kérdése. Egy biztos: a világháló még a legkorszerűbb oktatási módszereket előszeretettel alkalmazó pedagógusokat is olykor dilemma elé állíthatja.

Nem csak a krétához és tollbamondáshoz szokott oktatóknak okoz fejtörést a digitális eszközök használata. A számítógép-kezelésbe és az interneten való kalandozásba még a nyugdij előtt álló pedagógusok is nagyjából beletanultak, a gondot sokkal inkább a források megválogatása, az információk adagolása és tállása jelenti. És ha sikerül is megol-

információkat. A gyakorlati órákon diákjaival Power Point-os bemutatók és kisfilmek megtekintése, illetve időnkénti elkészítése által igyekeznek bővíteni a gimnazisták tudását, ezzel mintegy színesebbé, érdekesebbé téve az órát. A régeni középiskolai pedagógust inkább az aggasztja, hogy nem minden tanulója rendelkezik számítástechnikai eszközzel. A térség legjelesebb magyar iskolájában tanító Székely Emese, bár más nemzedékhez tartozik, szintén hasznos dolognak tartja az iskolai internethasználatot. A Bolyai Farkas Elméleti Líceum magyar–angol szakos tanárnője szerint a világháló új életet és szempontot hozott az oktatásba. A tananyag és a könyvek nem frissülnek olyan iramban, mint ahogy az interneten lévő információk, ezért a tapasztalt oktató úgy véli, számos újdonságot éppen a világhálónak köszönhetően sikerül bemutatni diákjainak. Példaként Petőfi életrajzi adatait, pontosabban a felesége, Júlia halálának a körülményeit hozza fel. De szintén a virtuális térből gyűjtött információkból sikerült megtudni azt is, hogy Petőfi milyen jól egyengette, mai szóhasználattal élve, menedzselte költői pályáját. Ezek mind olyan látszólag lényegtelen, ám a diákok számára mégiscsak érdekes adatok, amelyekről a tankönyvek nem számolnak be. És apropó nemzeti költőnk: a bolyaisok által rendezett Petőfi-héten tartott irodalmi versenyen a gyerekek csak papíralapú szótárt használhattak. Kiderült, hogy a szervezők döntése igencsak nehéz feladat elé állította a korszerű technikához szokott benevezőket.

Pörgés, függőség, agymosás

Ennél azonban sokkal komolyabb hátulütői is vannak az internetfüggőségnek.

„A világháló belekutyult az életünkbe, a gyerekek pörgésfüggők lettek. Nekünk, pedagógusoknak is nagy kihívást jelent, hisz egy újfajta szemléletet igényel. De nem ez a legnagyobb gond. A felgyorsult iram a dolgok megragadását, a téma alapos körbejárását sodorja veszélybe. A gyerekek képtelenek letelepedni egy

Vidéki környezetben azonban merőben más a helyzet, mint a városi iskolákban. A magyar irodalmat és népi kultúrát oktató tanárnő szerint a gyerekek se nem okoskodnak, se nem pimaszkodnak.

vers mellett. A múltkor órák után az utcán összefutottam egy diákkal, aki nem emlékezett, melyik volt az a három vers, amelyről azelőtt kis idővel beszélünk. Nem mondom, hogy ez jelenség, viszont egy olyan eset, amely aggodalomra ad okot” – hívja fel a figyelmet Székely Emese. Éppen ezért a legkisebbeket, illetve a tizediktizenegyedik osztályosokat tanító pedagógus igyekszik képernyő-függetleníteni az óráit, hisz, mint mondja, a gyerekek amúgy is sok időt töltenek telefonjuk vagy számítógépük előtt. „Nagy időrabló az internet” – teszi hozzá a világhálót jellemezve. Szintén az élet olykor értelmetlen felgyorsulását látja a túlzott internethasználatban Páll Melinda, a szintén marosvásárhelyi Elektromaros Szaklíceum vallásstanára. „Sokszor úgy érzem, hogy képtelen vagyok lépést tartani a diákokkal, de azt is látom, hogy olykor nekik is

A Bolyai Farkas Elméleti Líceum magyar–angol szakos tanárnője szerint a világháló új életet és szempontot hozott az oktatásba. A tananyag és a könyvek nem frissülnek olyan iramban, mint ahogy az interneten lévő információk.

dást találni erre a fontos kérdésre, még mindig marad egy másik, talán ennél is nagyobb: mennyit és főleg mire használja a diák az internetet?

A net napos oldala

Reichenberger Iringó kimondottan örül annak, ha diákjai használják a világhálót. Mint mondja, az interneten való szörfözés őt is napirenden tartják. „Imádom az online lehetőségeket, hisz világszinten a legfrissebb információkhoz segít hozzá” – magyarázza. A szászrégeni Lucian Blaga Elméleti Líceum turisztikai szakán marketinget, üzleti tárgyalást, etikát és kommunikációt oktató fiatal tanárnő nemcsak a száraz anyag leadására használja a netről szerzett

túl feszes ez a ritmus. És ez egy olyan valami, amitől nem tudom őket megóvni” – vonja le a következtetést. A pedagógus az idei tanévben meghívott egy pszichológust, aki mintegy preventív-ként az internetfüggőség veszélyeire kívánta felhívni a figyelmet. „A legjobb végzős osztály diákjai szembementek a szakemberrel, és egy letartóztatott influenszerre hivatkozva, kikérték maguknak, hogy őket ne oktassa, mert ők

Amikor tanulási célokra kell fordítani a világhálót, ez azoknak is gondot okoz, akik már jártasak a digitális világban.

úgyis Andrew Tate-nek és az általa terjesztett elméletekbe hisznek” – meséli Páll Melinda, aki többre számított az automatizálási szakon végző tizenkettedikesektől. Ehhez képest a 17-18 esztendősinik arról győzködtek a pedagógust és meghívottját, hogy a szcientológiának és Tate-nek köszönhetően ők már beletanultak a pénzszerzés technikájába, mi több a közeljövőben pénzügyi tanácsadói oklevelet szereznek, hisz már belekezek különböző tanfolyamokba. A tanárnő csak ámult és bámult, hogy egyes fiataloknak micsoda példaképeik vannak, és miket képesek elhinni egy bűnszövetkezet működtetésével megváltott személyről, az életről meg önmagukról. „Érettségi diplomája még nincs, de már pénzügyi tanácsadónak képzelet magát a fiatal, sőt meggyőződése, hogy neki nem is kell dolgoznia az életben, a pénz csak úgy dől magától. És milyen tanácsokkal láthat el, hisz még életében egy számlát nem fizetett a saját zsebéből?” – ezek a látszólag költői, ám pragmatikus kérdések fogalmazódtak meg a vásárhelyi tanárnőben.

A Wikipédia nem szent, a Youtube nem szűz

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy az elmondottak tükrében az interneten csüngő, és éppen valamiféle új, érdekes információ birtokába került kamaszok tesztelik-e időnként az oktatók tudását. Kivagyiságból, heccből,

A virtualitás miatt felgyorsult iram a dolgok megragadását, a téma alapos körbejárását sodorja veszélybe

szórakozásból. Páll Melindának még nem próbáltak csapdát állítani a diákjai, de, amint mondja, ez még nem jelenti azt, hogy számos serdülőkorú tanuló ne lenne meggyőződve arról, hogy tizenéves fejjel többet tud a tanáránál. Székely Emesével sem fordult még elő, hogy valamelyik tanulója próbára tegye. „Ha valamiben nem vagyok biztos, nem szégyellem ezt belátni, és azt mondani, hogy gyerekek, nézzük meg az interneten” – meséli a bolyais pedagógus. A kisebbek esetében fel sem merül, hogy vizsgáztassák a tanárt. A dévai Téglás Gábor Elméleti Líceum második osztályos gyerekeiben fel sem merül, hogy kételkedjenek tanító néniük szavában. Pedig a ma már bő két évtizede pályán lévő Csatlós Erzsébet Zsófia belátja, hogy diákként fel-felhúzza egyik tanárát azzal, hogy a könyvtárban szerzett tudásával hegykén kérkedett a kipécézett pedagógusa előtt. „A szóban forgó tanár már be sem írt hiányzóknak, ha nem jelentem meg az óráján, örült, hogy nem vagyok ott, és nem hozom zavarba” – idézi fel diákori csínytevéseit a Romániai Magyar Pedagógusszövetség Hunyad megyei vezetője. A tanítónő nem lát semmiféle kivétlnivalót az internet megfelelő használata kapcsán. Osztályában ő is előszeretettel veszi igénybe a digitális tábla adottságait. Csatlós Erzsébet

Zsófia viszont nem győzi hangsúlyozni, hogy az esetenként rendkívül pontatlan és felületes Wikipédiával mindenki csínján bánjon, és lehetőleg ne csak onnan próbáljon információt szerezni. Ugyanakkor a Youtube-ot sem tudja meleg szívvel ajánlani az elemistáknak, hisz ott olyasmibe is belebotlanak, ami nem nekik való. „A gond az, hogy a gyerekek, és itt nem feltétlenül csak a kisebbekre gondolok, nem tudják megélegé okosan használni az internetet. Amikor tanulási célokra kell fordítani a világhálót, ez azoknak is gondot okoz, akik már jártasak a digitális világban” – véli a dévai pedagógus. Szintén a kisebbek elkalandozási hajlamára figyel fel a nyárárdmenti Csíkfalva általános iskolájának felső tagozatán tanító Sándor Éva is. Vidéki környezetben azonban erősen más a helyzet, mint a városi iskolákban. A magyar irodalmat és népi kultúrát oktató tanárnő szerint a gyermekek se nem okoskodnak, se nem pimaszkodnak. „Technikailag fejlettebbek, mint a pedagógusok, mindemellett hallgatnak ránk. Falun még mindig a tanár az, aki meghatározza, a diák mit és honnan olvasson a netről” – mondja.

SZUCHER ERVIN

juventus.kronika@gmail.com

Raklap zenekar: megélni a zenélésből a művészi szabadság megtartásával

Bár még csak körülbelül egy éve alakult meg a sepsiszentgyörgyi Raklap zenekar, nagyon gyorsan be-
robbantak a köztudatba: első megjelentetett számuk már majdnem a 100 ezres megtekintettségű jár,
nyáron pedig a magyarországi Fishing on Orfű fesztiválra is meghívták őket. A bandatagok külön-külön
már évek óta zenéltek, legtöbbször zeneiskolába járnak, ám egy házibuli alkalmával találtak rá arra a fel-
állásra, amiben ma játszanak. A zenekarra a tavaly márciusban Marosvásárhelyen megrendezett Peron
Music tehetségkutatón figyelt fel Kovács Norbert, a Republic Production producere, akivel azóta együtt
dolgoznak. Eddig három saját számot adtak ki, de sok van még a tarsolyban, amiből hét már fel is van véve.

A zenekarral a sepsiszentgyörgyi Szimpla
romkocsmában találkoztunk, ahova ép-
pen a marosvásárhelyi stúdiófelvételük
után estek be. A legtöbbször a Plugor Sán-
dor Művészeti Líceum diákjai, 17–18 éve-
sek, és zenét tanulnak, ám a zenekar egyik
énekese drámás diák. A Raklap tagjai Mi-
hály Dorka és Hubbes Máttyás énekesek,
Kerecsi Tas dobos, Kolozsi Soma basszus-
gitáros, illetve Kolozsi Tamás és Duka
Máté gitárosok.

– *Meséljete a zenekar megalakulásáról,
mikor találtatok rá erre a formációra?*

Kerecsi Tas: az egész úgy kezdődött,
hogy Tamás, Soma és én már vagy há-
rom-négy éve zenélgettünk a Tanulók Há-
zánál, Tinka Teddynél, feldolgozásokat
csináltunk. Aztán valamikor 2021 nyarán
Máténál volt egy kis összejövetel, és ott
volt Matyi meg Dorka is meg minden-
ki, és akkor elkezdtünk együtt zenélni.

Duka Máté: viszont úgy igazán 2021
októberében alakultunk meg, akkor írtuk
meg az első számunkat, s akkor kezdtük
komolyabban venni az egészet. Az volt
magának a Raklapnak a megszületése.
Októbertől decemberig rendszeresen nap-
palikban próbáltunk, majd december vé-
gén volt az első koncertünk szintén egy
nappaliban, barátok és család előtt. Elő-
ször nagyobb közönség előtt a Szimp-
lában léptünk fel, az volt az első igazi
koncertünk, majd jött a Peron Music te-
hetségkutató verseny, ahol felfigyelt ránk
a mostani producerünk, Kovács Norbert,
a Republic Production producere, aki a
fesztiválon zsűrizett.

– *Eddig három számotok jelent meg, ám
mindegyik elég nagy figyelemnek örvendett*

*a Youtube-on. Mikor várhatunk új számo-
kat?*

Hubbes Máttyás: igen, eddig három
számot adtunk ki, de fel van még véve
körülbelül hét, amelyeket sorra adunk ki,
és még van 14 számunk megírva. Album
egyelőre nem lesz, a terv az, hogy egy
kislemezt adunk ki négy számmal, nyá-
ron pedig turnéztatni indulunk, majd ezt
követően jönne az album is. Aztán, hogy
mit hoz a jövő, az majd elvállik. Eddig a
Fishing on Orfűre vagyunk hivatalosak,
valamint Szlovákiába is megyünk kon-
certezni, és Magyarországon is van több
felkérésünk. Tervezünk azért Magyaror-
szágon megjelenni.

– *Gondoltok arra, hogy ilyen hamar
ekkora nézettséget érhetnek el a száma-
itok? Hogyan élitek meg ezt a sikert?*

Mihály Dorka: volt egy érdekes be-
szélgetésünk valamikor a tavasszal, ami-
kor mind összeültünk. Éppen próbánk
volt, azt hiszem, akkor kezdtük latolgat-
ni a lehetőségeket, hogy vajon ebből mi
sülhet ki, ha tényleg komolyan foglalko-
zunk a zenekarral. Akkor Tasinak volt
egy olyan megjegyzése – amit mi nem
vettünk komolyan –, hogy jövő nyáron
ott leszünk Fishing on Orfűn. Ekkor még
csak egy koncertünk volt a Szimplában,
így ez lehetetlennek tűnt, ám mégis rövi-
desen meghívtak a fesztiválra. Tényleg
nem gondoltuk volna szerintem, hogy ez
ilyen gyorsan ennyire beindul.

Hubbes Máttyás: viszont azt kell
említeni, hogy a munkamorál, az olyan
volt, hogy mi egyértelműen tudtuk, hogy
ebből valami valamikor lesz. Úgy is áll-
tunk hozzá, és talán ez volt az, ami idáig

vezetett. Egyelőre csak a számokat látjuk,
még nem érezzük az úgynevezett sikert.

– *Milyen zenei hatások vannak a száma-
itokban, kik inspirálnak?*

Kerecsi Tas: szerintem a Kispál és
a Borz az egyik legfontosabb, aztán ott
van a Pink Floyd meg Led Zeppelin, a
The Doors, a Red Hot Chili Peppers, de
néha elmentünk graveyardos irányba is,
meg van egy progresszív vonal is. Az az
igazság, hogy a Tankcsapda is elég nagy
szerepet játszik, meg Tom Waits is bőven
ott van, és a Queens of the Stone, úgyhogy
van benne minden.

Hubbes Máttyás: az a jó, hogy ahányan
vagyunk, annyiféle zenei irányultságot
képviselünk, csak megvannak azok a kö-
zös pontok, amikre építünk. Az utóbbi
időben a legújabb számokat mind együtt
írtuk meg, és én nagyon élvezem ezt a
munkát, és nagyon érződik a számokon
a közös munka.

– *Mikor van időtök próbálni iskola,
érettségire való készüléssel mellett?*

Kolozsi Tamás: az utóbbi időben a sta-
bil az volt, hogy amikor Soma hazajön
Budapestről, akkor próbálunk, olyan két-
havonta. Szentgyörgyön szoktunk próbál-
ni, van egy próbaterem, ahova eljároga-
tunk, és itt nagyon meg kell köszönnünk
Szabó Istvánnak a segítségét, hiszen ő az,
aki a legjobban támogat minket.

Hubbes Máttyás: tényleg azt kell, hogy
mondjam, hogy nélküle nagyon nem ott
lennénk, ahol most tartunk, miatta kez-
dtük el igazán a zenekart, és miatta tudtuk
komolyan venni azt. Ő segített abban is,
hogy még az elején legyen, ahol próbál-
nunk, és olyan jó volt vele dolgozni, hogy

azóta is tart ez a munka. Az első nappal is koncertünket is ő hangosította, és azóta is hangosít nekünk, amiért nagyon hálásak vagyunk.

– Az első megjelentetett számotok, a *Szia, mama* már majdnem a 100 ezres megtekintettségénél jár, sőt még Lovasi András is megosztotta Facebook-oldalán. Milyen volt számotokra az, amikor ő megosztotta a zenéteket?

Mihály Dorka: emlékszem, hétfő reggel volt, nekem hangszeróráim volt, és felvillant a telefonom. Megnyitottam a Facebookot, és bedobta a bejegyzést, hogy Lovasi megosztotta a számunkat. Az elején el sem hittem, és gyorsan beküldtem a csoportba a fiúknak. Nagy izgalomba jött az egész társaság, mivel azt szerintem elmondhatjuk, hogy Lovasi hatalmas nagy példaképe mindenkinek, nagyon inspiráló zenész.

– Elég sok alternatív zenekar van a magyarországi porondon. Mit gondoltok, mitől más a ti zenétek, mint a többieké?

Kolozsi Tamás: szerintem leginkább azért, mert amit mi csinálunk, az nem a tipikus magyar alter, hanem egy kicsit több. A magyar alter már igazából egy jól körülhatárolt műfaj, számítász rá, hogy milyen zenét fogsz hallani, de a mi zenénk más. Nálunk az alternatív fogalma alatt több van, mint a szövegi alterség. Nem ugyanarra a négy akkordra íródik minden számunk, és úgy érzem, hogy nem azért hallgatják a zenénket, mert van benne valahol egy finom dallam, ami beleég az ember fülébe. És nem is úgy írjuk őket, hogy ebből most sláger lesz. Nálunk egy kicsit egyenrangúsítva van az énekszólam az összes többi szólammal, és ez az, ami miatt jobban ki tud bontakozni egy kicsit az egész. Mi nem lekísérjük az énekeseket, hanem az énekesek is ugyanúgy léteznek a színpadon, mintha egy akármilyen hangszer lenne a kezükben.

Duka Máté: a számaink zenei formája nem ugyanaz, mint a mainstream magyar alternek, és szerintem egyre inkább próbáljuk levetkőzni a zenei formai kötöttségeket is. Most értünk haza a stúdiózásból, és a legújabb számaink határozottan bizonyítékai annak, hogy ezeket egyre több sikerrel próbáljuk levetkőzni.

Hubbes Mátyás: talán az a leglényegesebb különbség, hogy néhány helyen akár maga a zene többet is mond, mint mondjuk a szöveg, és ez az, amit meg akarunk értetni, vagy el akarunk juttatni a

A sepsiszentgyörgyi Raklap zenekar tagjai 17-18 éves diákok

közönséghez, hogy magában a zenében akár több közlési funkció is van, mint az a négy akkord, amit ugye Tamás is említett.

– Mi a célotok hosszú távon? Hol képzelitek el a karriereteket, itthon vagy akár Magyarországon?

Kerezi Tas: a célunk az, hogy meg lehessen élni a zenélésből, úgy, hogy közben teljes művészi szabadsággal rendelkezünk. Hogyha éppen eszünkbe jut, hogy a Raklapból egy szaxofonszextettet csinálnánk, akkor azt meg tudjuk tenni, és azt is meghallgassák az emberek.

Duka Máté: inkább előtérben van az, hogy olyan zenét csináljunk, ami jólesik, amit szeretünk, mint az anyagiak. Én itthon képzelem el az életemet, itt szeretnék élni, viszont szerintem a közönségünket inkább Magyarországon fogjuk megtalálni. Elég jó közönséglehetőség van Erdélyben is, de sajnos nem elég nagy.

Hubbes Mátyás: a román közönség eddig nem nagyon érdeklődött, viszont vannak angol számaink, amelyekből még nem publikáltunk semmit, és ha az beindulna, akkor lehet, hogy a román közönség figyelmét is fel tudnánk kelteni.

Kolozsi Tamás: az utóbbi időben inkább csak magyarul írtunk számokat, most azon a vonalon indultunk el. Miután kitettük az első számunkat – azelőtt felefele volt a repertoárunkban angol, illetve magyar nyelvű zene –, a magyarok voltak azok, akik leginkább visszaírtak nekünk, akik bátorítottak, ők hallgatták a zenénket, emiatt most egy kicsit oda

tordult a tokusz. Előbb a magyar közönséget szeretnénk meghódítani, hogy legyen egy stabil hallgatóságunk, aztán jöhetnek az angol nyelvű számok is.

– Mit akartok csinálni iskola után? Mennyire lesz nehéz a bandát működtetni akkor?

Kerezi Tas: mindenképpen egy városban szeretnénk folytatni a dolgot, és suli után szerintem nem nehezebb lesz, hanem könnyebb, mert szabadabb lesz a programunk. Tudtommal a zenekar nem készül egyből egyetemre iskola után, szóval inkább a zenéléssel foglalkoznánk, főleg ha van rá igény. Az elkövetkezendő két évben, ha úgy alakul az életünk, hogy ezt lehet teljes munkaidőként kezelni, akkor össze tudjuk szedni a társaságunkat szerintem.

Hubbes Mátyás: ugyanakkor nagyon büszkék vagyunk a színházban végzett munkánkra is, és azt a vonalat is szeretnénk folytatni, hiszen a nagyszebeni Radu Stanca Színház német tagozata keresett meg minket korábban, hogy játszunk egy előadásban. Nagyon szívesen játszanánk még darabokban, nagyon hízelgő lenne a Tamási Áronban is fellépni egy darabban, de amúgy szívesen részt veszünk bármilyen más izgalmas projektben, ami nem feltétlenül arról szól, hogy Raklap-számokat játszunk, hiszen kihívással jár az, hogy új zenét írjunk egy-egy darabhoz.

LŐRINCZ ANNA

lorincz.anna@protonmail.com

FOTÓ • FACEBOOK

Erkölc, hagyomány

A mi iskolánk szolid iskola. A tanári kar hagyományos értékekre esküszik. A polgári szó nem hangzik el, mert a burzsoázia most épp snassz. De attól még tiszta polgári itt minden, csak épp történelemórán a Román Kommunista Párt kongresszusait tanuljuk. Nem anyanyelvünkön. Istenem. Ja, ezt sem mondjuk, de attól még iskolánk az erkölcs és hagyomány őre.

Táncolunk. Zorro török basával, Fatima Piroskával, tavasztündér tükörtőjással, torreádor kereszties lovaggal.

Elég idegesítő, de aztán a havas időszakban egyszer csak megjelenik Fatima. Az álarcos Fatima bátran köldököt villant, és senki sem mondja, hogy erkölcs-hagyomány, hiába, hogy egyébként harisnyában vagy térdzokniban járunk, az egyenruha nem érhet térd fölé, karszámot hordunk, és lányoknak kötelező a hajpántviselés.

Fatimán nincs hajpánt, meg egyéb is alig van rajta, viszont van neki fátyla, jó sok, amin áttetszik a háremhölgy szépsége. Török basa is kerül, négy-öt is, az erkölcsös iskolában megfordul a nemek iszlám körökben bevett dominanciaképlete. Nálunk egy Fatimára több török basa jut. Mindig.

Sőt. A sok török basának minimális esélye van Fatimát meghódítani, tekintve, hogy Zorro, torreádor, Superman, kereszties lovas és pisztolyos-kalapos cowboy is van, némelyikből több is. Röhögünk, amikor kiderül, hogy Fatima Sanyika az öt béből, az egyik török basa Zsazsa a hét ából, Zorro pedig Julcsa a hat céből.

És akkor nem beszéltem még Artúrról, akiből tavasztündért varázsolt boszorkányos ujjú anyukája. És megsúghatom, hogy a torreádor én vagyok. Jól nézek ki, az oszi mégis azt hiszi, D'Artagnan vagyok, hiába ismétlem sokadszorra, hogy nem, nem testőr, torreádor! Jusst is beolvassa a díjátadón, hogy harmadik díj D'Artagnan, a testőr. Tor-re-á-dor!

Van szendvics. Vöröshagymás zsíros deszka, vajas-párisis uborkával vagy kenőmájasos reszelt tojással, degeszre ehetjük magunkat. Utána választhatunk, tea vagy málnaszörp. Szerencséseknak hájas kifli, pogácsa is jut. Táncolunk. Zorro török basával, Fatima Piroskával, tavasztündér tükörtőjással, torreádor kereszties lovaggal.

Hómellvédet építünk, várostromot játszunk. A támadók legvérszomjasabbika egy aranyos boci, a legmenőbb védő egy sikkes apáca.

Sötétedik, de látni még, hogy odakint szállingózik a hó. Páran leszökünk az udvarra. Táncoljanak csak a Supermanek meg cowboyok, mi inkább jól összemaszatoljuk magunk. Hómellvédet építünk, várostromot játszunk. A támadók legvérszomjasabbika egy aranyos boci, a legmenőbb védő egy sikkes apáca. Azaz Gézu, a folyosó réme, akinek magaviseletből nyolcása is volt már.

Elég szarul nézünk ki, mire a díszterembe visszaterelnek bennünket. Az oszi kilátásba helyezi, hogy letépi a fülünk, mit szólnak majd a szülők a szétázott, megszaggatott jelmezekhez? Hiába mondjuk, hogy mi az udvaron a hagyományt ápolunk, és az erkölcsös magaviseletet gyakoroltuk.

Hát látott már valaki várvédőknél hősiesebb figurákat? Meg hagyományosabb dolgot egy ostromnál? Az oszi sajnos úgy tűnik, látott, úgyhogy nagy a veszély, hogy megint lehúzzák a magaviseletem. Múlt évharmadban lehúzták, mert ellógtam a tornaórákat. Nem tudom, most mi lesz. Hátha megússzuk. Hiába, na. A mi iskolánk szolid iskola.

LÁSZLÓ NOÉMI
nocsek@gmail.com

Szépérzéket fejleszt a híres festményeket újraalkotó verseny

Leonardo da Vinci, René Magritte, Andy Warhol, Csontváry Kosztka Tivadar, Munkácsy Mihály, Szinyei Merse Pál és más ismert képzőművészek híres műveit „alkották újra” háromszéki óvodások a Te magad légy a festmény! elnevezésű verseny keretében. A kreatív megmérettetésre beérkezett legjobb élő szereplős festményreprodukcióiból kiállítást is szerveztek Sepsiszentgyörgy főterén, melyet január közepéig tekinthettek meg az arra járók. A magyar festészet napján újtúra indított műalkotás-újralkotó verseny és kiállítás tapasztalatait Kispál Mária óvónő, a verseny egyik kezdeményezője összegezte. A háromszéki pedagógus a Magyar Köznevelésnek elmondta, Szentes Réka sepsiszentgyörgyi óvónővel közösen hirdették meg a versenyt háromszéki óvodás gyerekek és szüleik vagy oktatóik számára, és kezdeményezésükkel a fiatal korosztály szépérzékét kívánták fejleszteni, illetve hozzá szerettek volna járulni egy múzeumba járó, műalkotásértő közönség neveléséhez.

Világhírű festmények háromszéki reprodukciói

A verseny nagy népszerűségnek örvendett mind a gyerekek, mind szüleik és pedagógusaik körében, a megmérettetésre több mint száz, ismert festmény reprodukciója érkezett, ezek közül pedig 133 alkotás felkerült a főtéren felállított pannókra is. A legjobban sikerült alkotásokat ünnepélyes kiállítás keretében díjazták is, a Kovászna Megyei Tanfelügyelőség, a városvezetés és számos háromszéki kulturális intézmény ajánlott fel nyereményeket, így társasjátékokat, gyermekkönyveket, kreatív, képzőművészeti foglalkozásokhoz használatos eszközöket, festett kincsesládát, bábokat, iskolatáskát, nemezelt díszeket, mozijegyet, bábszínházbérletet, népzenei cédéket nyerhettek a versenyben résztvevők, sőt a díjazottak egész óvodai csoportja részt vehetett egy gyerekek

számára szervezett képzőművészeti foglalkozáson is. A rendhagyó tárlatot több ezren látták a háromszéki városközpontban, és noha a kiállított pannókat egy éjszaka megrongálták, a projektet illetően csupa pozitív visszajelzés érkezett, ezért a kezdeményezők a verseny folytatására is gondolkodnak.

Gyermek-szülő együttműködésének eredménye az alkotás

Kispál Mária elmondta, pedagógus kollégái hiánypótló kezdeményezésnek tartották a kihívást, annak ellenére, hogy az óvodások számára rengeteg extracurricularis képzőművészeti tevékenységet, rajzversenyt hirdetnek, 36 óvónő és 14 szülő küldött alkotásokat a megmérettetésre. „Nagyon örülünk, hogy ennyien részt vettek ebben a projektben, mert ez a fajta újraalkotás jelentős többletmunkával jár egy hagyományos rajzversenyhez képest. Nincs rálátásunk arra, ki mennyire mélyült el a kiválasztott művel való ismerkedésben, mennyire vonta be a gyermekeket az alapos szemügyre vételbe, de még akkor is, ha csak arra koncentráltak egyesek, hogy élethűen imitálják a festményt, a munkának van pozitív hozadéka, mert valamilyen szinten csak kapcsolatba kellett lépniük a művel ahhoz, hogy újraalkothassák. Az a kapcsolat pedig már formál, gazdagít, célba ér. Az óvodásnak is együtt kellett működnie a felnőttel, hogy megszülethessen a reprodukció. Olykor előfordul, hogy ez az alkotófolyamat, közös munka nem feszültségmentes, arról is mesélt az egyik szülő, de ettől élethű, és példaként állhat a gyermek előtt a kialakult helyzet kezelése. Egyfajta türelemre nevelésre is jó lehet a folyamat, a vágyak azonnali kielégítésének az elhalasztására az óvodás részéről” – összegezte a kreatív megmérettetés pozitívumait a háromszéki pedagógus. Hozzátette, voltak olyan pedagógusok, akik számára a legnagyobb kihívást az jelentette, hogy nem álltak

rendelkezésükre az illető festményen látható eszközök, díszlet, jelmez. Más pedig épp ez inspirált, így tudott megnyilvánulni kreatív énjé, divergens gondolkodása kihúzta a pácból, és nem mindennapit, egyedit, ötleteset alkotott az óvodással: olyan anyagokkal, formákkal helyettesítette a hiányzó elemeket, ami csak utalt rá, vagy valamilyen sajátos jegyét emelte ki annak az eszköznek, ruházatnak, hangulatnak, ami az eredeti festményen volt felelhető.

„Jó buli” volt belesimulni a festővászonba

A szülők számára is élmény volt részt venni a műalkotás-újralkotó versenyben. Gáspár Tímea és kislánya, Péter egy anonim festő művét rekonstruálták. „Első látásra mintha a kisfiamat láttam volna a képen, ezért kihívás volt a család számára az ugrabugra kismanónkat megszeliidíteni, hogy a kép minél inkább hasonlítson az eredetihez. Péternek is kihívás volt. Az ő szavaival jó buli volt” – mesélte a sepsiszentgyörgyi édesanyja. A kézdívsárhelyi Régeni Ana Laura és kislánya, Dávid Csontváry Kosztka Tivadar Ónarckép című festményét választották. „Igazából azért ezt a művet választottuk, mert én úgy láttam, hogy illik a kisfiához. Nagyon szeret festgetni, kreatívkodni. A készülődés is már egy élmény volt, a gyerekek megmutatni hogyan kell majd beállni, hogyan kell kinéznie, szakállat festeni, a részleteket valahogy újraalkotni. Reméljük, hogy még lesz ilyen pályázat, mert ez egy életre szóló élmény volt mind nekünk, szülőknek, mind a gyerekeknek is. Dávid azt mondja, neki minden tetszett, de a legjobban, hogy úgy nézett ki mint egy bácsi” – fogalmazott a háromszéki édesanyja.

Kispál Mária óvónő felidézte, a háromszéki óvodás gyermekek számára meghirdetett Te magad légy a festmény! verseny ötletét a világszerte egyre nagyobb népszerűségnek örvendő kreatív

Liszt Intézet Sepsiszentgyörgy kiállítása | Premiul special - Institutul Liszt Centrul Cultural Maghiar Sfântu Gheorghe
Leonardo da Vinci: Hölgy hermelinnel | Dama cu hermină
óvodás: Dimény Boglárka | óvónő: Ördög Rozália-Edit
1. sz. Napköziotthon - Kovászna | GPP nr. 1 - Covasna

Kónya Ádám Művelődési Ház kiállítása | Premiul special - Casa de Cultură Kónya Ádám
Csontváry Kosztka Tivadar: Őnarkép | Autoportret
óvodás: Régeni Dávid | szülő: Régeni Ana-Laura
GPN Benedek Elek Óvoda - Kézdivásárhely | Târgu Secuiesc

festményreprodukáló kezdeményezés adta, a pandémia ideje alatt találkoztak a budapesti Szépművészeti Múzeum felhívásával, amely a híres múzeumok, mint a párizsi Louvre, a New York-i Metropolitan, a Los Angeles-i J. Paul Getty Múzeum, illetve az amszterdami Rijksmuseum mintájára játékra hívta múzeumba járó közönségét. „Mi a kolléganőmmel beneveztünk a versenybe, saját gyermekeinkkel együtt készítettünk több élő reprodukciót, élmény volt megtapasztalni az alkotás ízét-zamatát,

nehézségeit, de ugyanakkor szórakoztató, a kreatív erőket megmozgató jelleget is” – mesélte az óvónő. Hozzátette, annyira izgalmasnak találta a kreatív játékot, hogy óvodás gyerekek számára kidolgozott egy projektet, amely a művészetek világába kalauzolja a legkisebbeket.

Megismertetni a képzőművészetet, népszerűsíteni a múzeumba járást

A projekt első kiadása, a műalkotás-reprodukáló verseny a 3–6 éves korosztályt

szólította meg, célja pedig olyan játékos-kreatív helyzetek teremtése, ahol befogadóvá és alkotóvá, teremtővé is válik a gyermek – mondta Kispál Mária. Hozzátette, pedagógusként sajnos azt tapasztalja, hogy a képzőművészeti nevelés terén a befogadói személyiség fejlesztése messze alulmarad az alkotói személyiség fejlesztésétől. Rajzolnak, festenek, gyurmáznak, sokféle technikával és eszközzel ismerkednek meg az óvodában a gyermekek, de ritkán járnak múzeumokba, galériákba, kiállítóterekbe, ritkán lapozgatnak képzőművészeti albumokat. „Kiskorban nem lényeges, sőt ellenjavallt egy képzőművészeti alkotást ízeire szedni, inkább hagyni kell, hogy hasson a gyermekre a mű, „maszszírozza a lelkét”. Az újraalkotás során viszont egyszer meg kell ismerni a kiválasztott művet, részleteiben alaposan megfigyelní, s csak utána érdemes nekifogni a kivitelezésnek” – fejtette ki az óvónő. Hozzátette, a ráhangolódo, előkészítő szakasz különböző feladatokkal, játékos szituációk megteremtésével is elősegíthető, erre ajánlásokat a verseny leírásában is megfogalmaztak az ötletgazdák.

A művészetek már kiskorban is formálják a személyiséget

A műalkotások játékos reprodukálása interakciót feltételez a gyermek-felnőtt között, ezenkívül az óvoda és a szülők közti kapcsolatot is élénkíteni kívánja, rávilágít arra, hogy milyen sokszínű, átfogó fejlesztési lehetőségeket kínálnak a művészetek eszközei: kognitív, társas-érzelmi, tanulási képességeket, attitűdöket fejlesztenek, amelyek kulcsfontosságúak az óvodás korú gyerekek életében. „Széles körben fel szeretnénk hívni a figyelmet a művészetek komplex személyiségformáló erejére, hogy fontos minél zsegebb korban megismertetni a gyermekekkel a nagy festők alkotásait. A műalkotás-újraalkotó játék is megismerteti a szülőkkel, pedagógusokkal azokat a módokat, amellyel hozzájárulhatnak a gyerekek személyiségének fejlesztéséhez” – részletezte Kispál Mária. Megjegyezte, az óvodásoknak lételemé a játék, és azon túl, hogy a festmények újraalkotása szórakoztató és izgalmas, biztosítja a művészettel való élő kapcsolatot, a vizuális kultúra

élő szereplős festmény

megalapozását a gyermekkornak ebben a szakaszában is. „Nem utolsósorban mentálhigiénés hozadéka is van, ugyanis bizonyított tény, hogy a játék során olyan anyagok termelődnek az agyban, melyek oldják a stresszt. Aki játékosan újraalkot, legyen felnőtt vagy gyerek, az önkifejezési képességével saját maga termeli ki az élményt saját örömeire, és ezzel hozzájárul lelki egészsége karbantartásához is” – tette hozzá.

Érezni a színek, formák összhangjának játékát

Noha az óvodások számára meghirdetett versenynek nem az ismeretszerzés, információk átadása, a képzőművészet korszakainak a megismertetése, a műértés a célja, nagymértékben hozzájárul a szépérzék fejlesztéséhez, ugyanis a gyerekek képesek kapcsolódni a festményen látottakhoz, megsejtik annak hangulatát, megragadja őket a szín vagy a forma, a ritmus, az összhang, az esetlegesen fellelhető humor – mondta a pedagógus. „Nem mindegy, hogy milyen vizuális ingerek érik a gyermekeket, mert amúgy is sok irányból áramlik felénk a giccs. Az alkotópályázat és az interaktív játékok során az óvadás nem valami gügye, giccses képekkel operál, hanem értéket képviselő műalkotásokkal, illetve azok reprotívaival. Az alkotás során megfigyel, összehasonlít, válogat, felfedez, beazonosít, felismer, csoportosít, társít. Míg az óvodásoknak szánt didaktikai anyagokon, szemléltető eszközökön, képecskéken, kártyákon többnyire ugyanaz a sabloncica, -lovacska jelenik meg, mely gátolja az esztétikai érzékenységük fejlődését, addig a festmények százain, ezrein nincs két egyforma állat, ember, virág, és művészi értéket képviselnek” – hívta fel a figyelmet Kispál Mária. Rámutatott, a verseny célja a gyermek ízlésvilágának alakítása, hogy műkedvelő, a művészetek világában otthonosan mozgó, problémaérzékenységgel, gazdag belső képi világgal rendelkező, hiteles felnőtt váljék belőle, aki szeret múzeumokba, kiállításokra járni.

DEÁK SZIDÓNIA
dkszidonia@gmail.com

Kovácszna Megye Tanfelügyelőségének különdíja | Premiú special - Inspectoratul Județean Covasna
Odysseas Oikonomou: Kisfű portréja | Portretul băiatului
óvodás: Antal Kende | szülő: Jakab-Benke Hajnalka
GPP Hóhéherke Napköziotthon - Sepsiszentgyörgy | Sfântu Gheorghe

Kevin Belfuss: A művész modellje | Modelul artistului
óvodás: Gáspár Zénke | szülő: Gáspár Alpar
G.P.R. Hóhéherke Napközi Sepsiszentgyörgy/Sfântu Gheorghe

Székelly Nemzeti Múzeum különdíja | Premiú special - Muzeul Național Seculesc
Morgan Weisling: Patchwork álmok | Visulul de patchwork
óvodás: Demes Annabella | óvónő: Daczó Andrea-Mária
GPP nr. 1. sz. Napköziotthon - Kovácszna | Covasna

Erdélyi Művészeti Központ különdíja | Premiú special - Centrul de Artă din Transilvania
Paolo Uccello: Szent György és a sárkány | Sfântul Gheorghe și dragonul
óvodások: Kuszura Janka, Ștefan Melan, Keresztes Benedek | óvónő: Sala Anna Mária
GPP Hóhéherke Napköziotthon - Sepsiszentgyörgy | Sfântu Gheorghe

Hiánycikk a diák és tanár egymás iránti tisztelete

Nem kérdés, hogy az oktatási-nevelő folyamatban számtalan változás következett be az elmúlt évtizedekben. Minél régebb óta vagyunk a tanügyi rendszer részesei, annál inkább érezhetjük úgy, hogy ami ma zajlik az iskolákban, össze sem hasonlítható azzal, ami a „mi időnkben” történt. A 21. századi tanár ugyanis, ahogy Prievara Tibor fogalmaz, „nem a bölcs a pódiumon, hanem az irányító az oldalvonalon”. Ennek fényében jogosan tehetjük fel a kérdést, hogy vajon az olyan alapvető erkölcsi érték, mint a tisztelet, mennyire kerül veszélybe?

Sajnos nem meglepő dolog már olyan hírekről olvasni vagy hallani a médiában, melyek a tanár-diák közti alapvető tiszteletadás teljes hiányáról szólnak. Szinte naponta hangoztatja a felnőtt kor-

Ahhoz viszont, hogy tiszteletemet tudjam kifejezni egy másik emberi lény felé, elsősorban meg kell tanulnom megérteni a másikat, illetve értékelni annak érdekeit és igényeit.

osztály, hogy a mai fiatalok még köszönni sem tudnak, vagy hogy a mai tanárnak nem jár tisztelet csupán a státusa miatt, hanem azt kökemény munkával ki kell érdemelnie, és folytathatnánk még a sort. Mégis mit hibáztunk el, és mi volt az a pont, ami ekkora változást idézett elő?

A tisztelet mint belső emberi érték a civilizált viselkedés alapvető összetevője. Maga a szó, a latin „respectus” szóból ered, ami azt jelenti, újból megnézem, vagyis valami annyira tiszteletre méltó, hogy megérdemel egy második

pillantást. Társadalmunkban a tisztelet mindig pozitív gesztusban jut kifejeződésre azáltal, hogy megbecsülöm és elismerem embertársamat. Ahhoz viszont, hogy tiszteletemet tudjam kifejezni egy másik emberi lény felé, elsősorban meg kell tanulnom megérteni a másikat, illetve értékelni annak érdekeit és igényeit. Ennek legelső lépéseivel kisgyermekkorban találkozunk, mégpedig akkor, amikor megtanulunk köszönni. A tiszteletadás eme primitívnek mondható formájával kezdődik el valójában az illedelmes és tiszteletadó viselkedéstanulás, még mielőtt a gyermek bármilyen formájú tanintézménybe betenné a lábát. Legyen bármilyen hipermódern a világunk, és legyen bármennyire gyors az élet, a belső emberi értékek fontosságának hirdetése elsődleges feladatunknak illene maradnia. Mint ahogy Márai Sándor is megfogalmazta: „egy embernek egyféle rangja van csak, a jelleme”.

Lehetünk bármilyen társadalmi pozícióban, a belső értékeinkből kiformált jellemünk valójában az, amit embertársunk tisztelni képes, vagy sem, nem pedig a rangunk, státusunk vagy a munkaköri beosztásunk. Az a gyermek, aki nem igazán tudja, milyen értékek tesznek minket tiszteletre méltó emberre, külsőségek és materiális tényezők alapján fejezi ki hódolatát, rajongását, tiszteletét még akkor is, ha ez nem kölcsönös. Ellenben a valódi tisztelet sosem egyirányú.

A tanár-diák kapcsolatban, de a szülő-gyerek kapcsolatban is, a tiszteletnek ugyanúgy két iránya kell hogy legyen, és talán ez az, ami a modern oktatásban elengedhetetlen, hiszen napjainkban, aki követeli a tiszteletet, az valójában nem érdemli meg. Erőszakkal kiharcolni mások tiszteletét magunk felé nem lehetetlen, de rendkívül idejétmúlt. A tiszteletért valóban kölcsönösen meg kell dolgozni, az nem jár csak úgy, magától értetődően csupán azért,

mert társadalmilag úgymond magasabb pozíciót töltünk be embertársainknál. Egy diák sosem fogja tisztelni a tanárát, hiába, hogy az idősebb, és státusa tiszteletet parancsoló, ha úgy érzi, hogy a tanár nem tiszteli őt mint diákot. És vice versa. Ennyire egyszerű. Pedagógusként napestig kérhetjük a diákot, hogy ne beszéljen, tiszteljen meg a figyelmével, miközben mi beszélünk, ha mi sosem hallgatjuk meg őt, vagy nem figyelünk rá, mert „most nincs időnk az ilyesmire”. Időnk mégpedig mindig arra van, amire időt szánunk. Kérdés az, hogy mire szánjuk az időnket? A vá-

Szinte naponta hangoztatja a felnőtt korosztály, hogy a mai fiatalok még köszönni sem tudnak, vagy hogy a mai tanárnak nem jár tisztelet csupán a státusa miatt, hanem azt kökemény munkával ki kell érdemelnie, és folytathatnánk még a sort.

laszt mindannyian ismerjük, hisz olyan világot élünk, ahol sajnos a mennyiség uralkodik a minőség fölött az élet minden területén.

Mindazonáltal rendkívül fontos az, hogy szülőként milyen véleményt alkottunk a tanárról, és ezt hogyan közöljük otthon a gyermekünkkel. A régi időkben megkérdőjelezhetetlenül az oktatónak volt mindig igaza, a pedagógus volt az úgymond „mindentudó”, ezáltal a gyermek szemében tekintélyes személy is. Ma már viszont ez teljesen másképp van. Nagyon gyakori jelenség, hogy a gyermek gyenge teljesítménye a tanár hibájának van titulálva, így annak az esélye, hogy a diák tisztelje a tanárát,

igen kicsi. Rendkívül fontos a gyermek számára, akinek elsődleges bizalmasai és példaképei a szülei, hogy azok milyen véleményt formálnak a pedagógusairól. A tanárokról alkotott hibás feltételezések zömének hátterében sztereotípiák, a szülők gyerekkori rossz tanár-diák viszonyai és emlékei állnak.

Napjainkban talán nehezebb tanárnak lenni, mint bármikor máskor a történelem során, mégpedig több okból is. A közösségi média megjelenése előtt a pedagógusról csak annyit tudtak a diákok és a szülők, hogy az milyen tantárgyat tanít, és hogyan kell viszonyulni hozzá, azaz mennyire szigorú, vagy épp mennyire engedékeny. Ma viszont, mindezek mellett a tanár akár egész magánélete nyitott könyv lehet bárki számára, ha úgy akarja, így a felelősségvállalás nem zárul le az iskolai nap utolsó csendőszavával. Egyetlen rossz kattintás az interneten, egy félreértelmezett hangulatjelek nélküli üzenet, egy megkésített e-mail vagy a magánéleti pillanatok közzététele számtalan téves vagy valós feltételezést s ezáltal ítélezést vonhat maga után mind a diák, mind a szülő részéről. És persze fordítva is. Manapság gyakorlatilag több információt megtudhatunk egy furcsán viselkedő kamasz gyerekről, ha megnézzük az Instagram- vagy Facebook-profilját, mint egy átlagos iskolai napon, élő találkozás során. Mint mindennek, ennek is két oldala van, a különbség viszont csak annyi, hogy melyikre fektetünk nagyobb hangsúlyt. A kölcsönös tisztelet és bizalom kiépítése nem az egymásnak adott virtuális elismerésekből (lájkokból) alakítható ki, sőt abból sem, ha hűségesen „követjük” egymást a neten.

Egy másik olyan faktor, mely jelentősen képes fokozni a munkahelyi stresszt a tanárok körében, az a diákok szabad telefonhasználata az iskolában. Több olyan esetről is olvashattunk már híreket, melyek nemcsak a diákok, de a tanárok kompromittáló színben való feltüntetéséről szóltak. Az olyan tettek, melyek csak egy gombnyomásba kerülnek a diák számára, a tanár karrierjébe és jó hírnevébe is kerülhetnek. A tiszteletlenség talán legnyilvánvalóbb és egyben legkegyetlenebb formája ez. Gúnyt űzni és nevetség tárgyává tenni a pedagógust a világhálón keresztül, átél minden határt. Azok a diákok, akik

Tisztelet a tanárnak. A tanár-diák kapcsolatban, de a szülő-gyerek kapcsolatban is, a tiszteletnek ugyanúgy két iránya kell hogy legyen

képesek az ilyesfajta ténykedésekre, vagy az empátia teljes hiányától, vagy a bosszúvágytól vezéreltek. Számukra fontosabb, ha figyelmet, sőt bátorságukért elismerést kaphatnak tettük által a barátoktól, osztálytársaktól, mint a magaviseleti jegy levonása vagy az iskolából való elbocsátás eshetősége. Rendkívüli szülői és pedagógiai munka áll az olyan diákok viselkedése mögött, akik a fenti példa szöges ellentétét képezik.

Az egyik leghatékonyabb módszer, mellyel segíthetünk a tiszteletadás képességén, az empátia fejlesztése. Az együttérzés ugyanis maga után vonja a tiszteletet, hiszen ha a gyermek képes önmagát a másik személy helyébe képzelni, még mielőtt tiszteletlenül bánná vele, képes lesz időben megálljt parancsolni önmagának. Sajnos az olyan esetek is nagyon gyakoriak, amikor a diákok osztálytársaikkal szemben viselkednek tiszteletlenül csupán csak azért, mert társuk másmilyen a többséghez képest. Pillanatok alatt elszabadulhat a kiközösítés, a gúnyolódás és csúfolódás, melyek akár egy életre szóló sebet is ejthetnek a fejlődő gyermek személyiségén. Semmiképp nem tekinthetünk felszínesen az ilyen esetekre. Az úgynevezett klikkek kialakulása, vagy ahogyan a gyerekek újabban nevezik, a „team-elés”, azaz csapatlétrehozás,

semmilyen formában nem támogatja az együttműködést, a társak elfogadását és a tiszteletet. Ne higgyük azt, hogy ez a jelenség csak gyerekeknél fordul elő, hiszen a felnőttek körében is igen jellemző. Igen hajlamosak vagyunk ugyanis, emberi természetünkől fogva, a tőlünk különböző személyeket, a hozzánk hasonlókkal alkotott körből kizárni.

Nem szabadna elfelednünk sem szülőként, sem tanárként, hogy a tanulás nem ér véget egy diploma vagy egy képesítés megszerzésével. Az állandó változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás és a vele együtt járó fejlődés a kulcsa mindennek. Ha folyton a múltat siratjuk, ami jobban tetszett, mint az aktuális jelenünk, sosem leszünk képesek lépést tartani és vele egy időben fejlődni, tanulni és tanítani. Félretenni az olyan közkedvelt és igen gyakran használt sopánkodásokat, mint a „bezzeg a mi időnkben” és az „ezek a mai fiatalok”, nagyban hozzájárulna a modern oktató-nevelő folyamat minőségéhez. Célravezetőbb és hasznosabb lenne ugyanis szembenézni a korunkbeli problémákkal, és közösen megoldást találni rájuk.

MATEI LINDA

matei.linda@yahoo.com

Kleopátra farsangi bálba megy

„Anya, én nem fogom felvenni a Kleopátra-ruhám alá azt a fehér hosszú ujjú blúzt, mert a fáraónők nem viseltek olyasmit!”

„Lea, a fáraónők és közted van vagy 40 foknyi különbség. Náluk pluszban, nálad pedig mínuszban. Hogy a többi aprócska részlettől itt most eltekintsünk, és épp csak a lényegét emeljem ki...”

„Én akkor sem veszem fel a ruha alá azt a blúzt. Hát nem látod, hogy néz ki?! Inkább megyek csórén, mert nem talál!”

„Nem lehet! Nem mehetsz csórén, mert akkor nem engedlek farsangozni a mínusz ezer fokba!”

Lea, sírásra görbült szájjal: „De én akkor is megyek, mert nagyon vártam, és mindenki ott lesz, beöltözve!”

Anya szíve megesik, keresi a szoftban a megoldást, sőt még a külső hardon is: „Na jó, figyelj ide! Anya rendel neked bőrszínű hosszú ujjút, hogy azt vedd fel a ruha alá, jó?!”

Lea morcosan és bizalmatlanul: „Jó, azt felveszem... De aztán tényleg bőrszínű legyen!”

Nos ez volt a farsangi készülődés sokadik epizódja, amely immáron a tettek mezején zajlott, hiszen a lelki készülődés már karácsony után megkezdődött, amikor Leám kiderítette, hogy nagyon várja a következő ünnepet, a farsangot. Ez szerte azért a „legeslegjobb ünnep a világon, mert be lehet öltözni annak, aminek akarunk”, és ezzel kapcsolatosan nagyon szép emlékeket dédelget az óvodából, amikor kiscsoportosként hercegnőnek öltöztetett. Aztán a világjárvány szertefoszlott minden reményt, hogy ilyesmire valaha sor kerülhet: középső csoportban egyáltalán nem volt együtt maga a csoport sem,

Ez szerintem azért a „legeslegjobb ünnep a világon, mert be lehet öltözni annak, aminek akarunk”, és ezzel kapcsolatosan nagyon szép emlékeket dédelget az óvodából, amikor kiscsoportosként hercegnőnek öltöztetett.

nagy csoportban pedig csupán maszkos játék volt, hiszen a teljes óvodai személyzet nem lett volna elegendő a csoportos beöltöztetésre akkor, amikor az egészségügyi intézkedések nem tették lehetővé a szülők belépését az óvoda épületébe, hogy ki-ki megörvendeztesse a gyermekét a jelmezbe bújtatással.

Teljesen természetes tehát, hogy az aktuális farsangi készülődésben Lea valamiféle „most vagy soha” alkalmat lát, és a maximumot igyekszik kihozni a helyzetből. Élénk társalgás lehet erről az osztályban is, mert már meséli, hogy melyik osztálytársa milyen jelmezt ölt majd a farsangi bálon. Itthon

is naponta kell foglalkoznunk a témával annak ellenére is, hogy az már a kezdetektől világos volt, hogy Lea azt a Kleopátra-ruhát fogja felvenni, amelynek a mérete végre jó rá, és amellyel az otthonunk padlózatát törölgette még a nyáron, annyira hosszú volt. Akkor, az ókori világ révületében, napi rendszerességű bűvöletében kedvesen, bájosan megrendeltette a keresztanyjával, aki kitartóan kereste a világhálón, hol is lehet beszerezni Kleopátra-ruhát ötévesnél valamivel nagyobb kislánynak. Aztán lett is egy pompázatos, azonban egy számmal nagyobb fáraónőruha, hiszen ez volt a legkisebb fellelhető méret a piaci kínálatban.

A „piac” illetéknéppen nem igazán sejtí, hogy vannak ennél kisebb méretű földi teremtmények is, akiknek kedvenc szórákozásuk az egyiptomi istenségek nevének felsorolása, ábrázolásuk és hatásköreik, és akiknek Maat, az igazság istennőjének alakját, ábrázatját kellett pólóra festeni, egyiptomi matricás könyvet kellett vásárolni, így pedig egyáltalán nem Elsának,

Annának, Hófehérkének vagy Hamupipókének szeretnének öltözni a farsangi bálon, hanem egyenesen Kleopátrának (de csak azért, mert egyéb egyiptomi jelmezeket nem ismer, kínál „a piac”, amikben esetleg lehetne válogatni).

„Hozzánőttünk” tehát, Kleopátrához, és most már csak a ruha érvényre juttatásának körülményeit kell tisztázni és le-

szögezni, hogy a Cenk alatt is épp annyira (el)viselhető legyen, akár a Nílus partján. És igen, ennek kapcsán annak is örvendeztünk már egy kicsit, hogy bár Brassóban nincsenek piramisok, legalább vannak katakombák az iskolához közeli domb oldalában, szóval már az „Egyiptom-fíling” is adott a „kleopátrasághoz”... De ha már itt tartunk: nagyon kíváncsi lennék, hogy egy szülő-gyerek farsangi bál esetén melyik gyermek minek öltöztetné a saját szüleit, hogy passzoljanak a jelmezéhez (lenne ott móka és kacagás!). Nekem például krokodilnak, kobrának vagy piramisnak, esetleg múmiának kellene öltöznöm, hogy a brassói farsangi hangulatot Kleopátra eredeti környezetéhez „igazítsuk”.

No, de ez mind csak képzelgés... Mert az, ami ennél viszont sokkal konkrétabb, az a bőrszínű blúz, amit sikerült is „beazonosítani” egy ötdarabos blúzzettben. Nem volt olcsó mulatság, de megérte. Most már „csak” a többi téli, tehát „nem fáraónős” kiegészítőt kell még felimádkoznom Leára. Bagatell!

Pogány kori és archaikus elemek a farsangi szokásokban

A nyelvészeti és történeti adatok azt jelzik, hogy a magyar farsangi ünnepkör kialakulásában több művelődéstörténeti réteg is fontos szerepet játszott. Szerkezetében számos archaikus, antik, pogány kori elem maradt fenn. Ezenkívül az olasz reneszánsz jelmezes utcai felvonulásai gazdagították. Például a maskara kifejezés, mely az olasz maschera szóból származik, már a 16. századi írott forrásokban felbukkant. Végül pedig a polgári korszakban, elsősorban osztrák és német hatásra honosodtak meg a zárt helyiségekben szervezett, meghökkentően újszerű maszkokat felvonultató, vidám báli mulatságok. Az erdélyi magyar farsangi szokásokban a különböző állatmaszkos játékok, valamint esküvőt, kivégzést és temetést utánozó változatok elsősorban a pogány, antik tradíciókkal mutatnak szoros hasonlóságot. Legtöbb elemük az idő manipulálására, a termékenység biztosítására és elérésére irányult. Az archaikusabb közösségekben előforduló, gyakran mágikus funkciókat betöltő maszkfajták rendszerint a helyi tradíciók által voltak pontosan kodifikálva és rögzítve, mivel a hagyományos társadalmak a transzcendenssel kapcsolatos elemek innovációinak rendszerint kevesebb teret engedélyeztek. Az Itáliában húshagyókor használt művészi maszkos felvonulások és ünnepek már a 15. századi írott források szerint meghonosodtak Magyarországon. Eleonóra ferrarai hercegnő 1489-ben levelet küldött Pannóniába, melyben Hippolit nevű fiát, Esztergom akkori érsekét megbízta, hogy az általa elküldött álarcokat ajánlja fel Mátyás királynak. Az adomány színes, szakállas és szakáll nélküli szerecseneket és aggokat, fiatal lányokat és fiúkat ábrázoló, sőt spanyol módon borotvált szakállú álarcokat tartalmazott.

A farsang a 15–18. században szerte Európában az összes társadalmi réteg vidám ünnepe volt. A különböző történeti adatok arról vallanak, hogy a királyi és nemesi udvarokban, a városok céhes világában, valamint a falusi közösségekben rendszerint vízkeresztől egészen húshagyókeddig felszabadultan farsangoltak.

BARTHA RÉKA

bartha.reka.emese@gmail.com

Varga Sándor szatmárnémeti színművész a drámapedagógiai műhelymunkáról

„Itt mindenki egyformán fontos, nincsenek kicsi szerepek”

Évek óta vezet foglalkozásokat és táborokat a színjátszás iránt fogékony diákoknak, illetve felnőtt amatőr színjátszókkal hoz létre nagy sikerű előadásokat. Varga Sándor, a szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulatának állandó tagja többek között arról beszélt, milyen személyiségformáló ereje van a drámapedagógiai műhelymunkának.

– Mióta tanít színjátszást gyerekek számára?

– Már a kétezres évek első felében, a csíkszeredai Márton Áron Gimnázium diákjaival is dolgoztam, akkor ugyanis a Csíki Játékszín alkalmazásában álltam. Ott csoporttevékenységeket tartottam, teljes, színpadra vitt előadást először a

néptánc- és színielőadással lepik meg a közönséget. Már többször tartottunk táborot a hadadi Degenfeld-kastélyban, de Sárospatakon is vezettem már műhelymunkát, ahova három település, Szilágycseh, Kovászna és a házigazdák növénydekei jöttek el. Emellett szülőfalumban, a Szatmár megyei Börvelyben tavaly nyáron első ízben sikerült egyhetes, intenzív, napi hatórás tevékenységet szervezni fiataloknak. Az utóbbi időszakban pedig szintén a Szatmár megyei Egriben foglalkozok diákokkal.

– Alapvetően miről szólnak ezek a táborok? Milyen gyakorlatokat végeznek a gyerekek?

– Vannak olyan alapgyakorlatok, amelyeket minden tábor alkalmával bevezetek, mondhatni már állandó elemek, így ezeket az újonnan jövők és a már gyakorlottak is szívesen elvégzik. Emellett mindig vannak friss elemek is, hogy azok, akik már évek óta stabil tagjai a csapatnak, ne unatkozzanak. Alapvetően a koncentráció, a kommunikációkészség és a mozgáskultúra fejlesztésére fektetem a nagyobb hangsúlyt. A beszédtechnikán az előadás készítésének folyamata során csiszolgatunk. Ha csak beszédgyakorlatok lennének, nagyon egysíkúvá, mondhatni unalmassá válnának az órák. Ezért a szöveges részeket igyekszem a helyzetgyakorlatok során építeni. Nagyon fontos eleme a foglalkozásoknak a bizalomjáték is. Kifejezetten sokat segít a csapatkohézió kialakításában, főleg, ha sok az új résztvevő. Bemelegítéssel kezdjük a napot, majd intenzív munka vár mindenkire.

– Milyen korcsoport vesz részt a tevékenységeken?

– Leginkább középiskolások jönnek, de már nyolcadikosokkal is dolgoztam. A gyakorlatok sokat segítenek a fiatalok személyiségének, önbizalmának fejlesztésében, és nem mellesleg komoly közösségépítő ereje is van a színi táboroknak, ugyanis mindig jó csapat kovácsolódik össze. A bemutatott előadáson való részvétel is sokat segít ebből a szempontból, ugyanis sokszor kétszáznál is több néző

Mindenki arról beszél, hogy az okostelefonokba temetkeznek, nem érdekli őket a szűk környezetük sem, pedig sokkal inkább arról van szó, hogy inger-szegény a mai világ, és nem igazán törődik velük, így ők sem vele.

Varga Sándor

FOTÓ: JÁGER TIBOR

Szilágyságban sikerült kidolgozni. Nyaranta többnapos táborokat szerveznek, rendszerint először Szilágycsehben, majd azt követi a szilágycsaszai. Anno néhai Bessenyei István színművész vezette ezeket a táborokat, és az ő meghívására csatlakoztam én is, később, a halála után már egyedül folytattam a táborot. Általában nyáron dolgozom a gyerekekkel, de előfordul, hogy év közben is találkozunk, különösen olyankor, ha a csapat valamilyen versenyre készül. Rendszerint több mint tizenöten érdeklődnek a színi táborok iránt. A próbafolyamat végén bemutatjuk az elkészült előadást. Szilágycsehben a színjátszók egy többtematikájú tábor keretében dolgoznak, és a záróakkord mindig valamilyen gálaműsor. Tudniillik

előtt kell megmérettetni, és a színpadon, a reflektorfényben vállalnod kell önmagadat, ott nagyon nehezen lehet elbújni. Nem értek egyet azzal az elmélettel, hogy a mai gyerekek annyira mások lennének attól, mint amilyenek például mi voltunk az ő korukban. Mindenki arról beszél, hogy az okostelefonokba temetkeznek, nem érdekli őket a szűk környezetük sem, pedig sokkal inkább arról van szó, hogy inger-szegény a mai világ, és nem igazán törődik velük, így ők sem vele. Ha sikerül kimosztani őket a bezárkózottságból, nagyon könnyen és viszonylag gyorsan kinyílnak, feloldódnak. Van, aki több, van, aki viszonylag kevesebb munkát igényel ebből a szempontból. Olyan színjátszóm is volt,

aki az elején visszahúzódva gubbasztott a sarokban, és tüntetőleg hátat fordított, a végére pedig az egyik legaktívabban dolgozó táborozóvá vált. Többen voltak olyanok is, akik szinte meg sem szólaltak, amikor közösségbe kerültek, nehezen nyíltak meg, ma meg már le sem lehetne állítani őket, annyira sikerült felszabadulniuk. A színpadi jelenlét hatványozottan megnöveli az önbizalmat, és ezáltal, sokat segít az élet más területein is. Nem lesz mindenből színész, aki diákszínjátszós, sőt eddig a saját tanítványaim közül egyetlenegy választotta ezt a szakmát, és jelenleg munkatársam is a társulatnál. Ettől függetlenül, aki részt vesz ezeken a tevékenységeken, csak nyerhet.

– Az előadások eredeti szövegvírást megvágják, lerövidítik a játékidőt?

– Természetesen kevesebb szöveggel dolgozunk, mint amennyit a szerzők eredetileg megírtak, hiszen nem tudunk kétórás előadásokat színre vinni. A szövegtanulás, amint azt már említettem, próba közben, mozgással együtt, a színpadon történik, így össz-

A jelenetek kidolgozásakor reflektálni tudnak a saját érzéseikre, fel tudják idézni a szereplő megformálásakor az addigi élettapasztalataikat, és ezáltal hitelessé válnak a színpadon. A fizetség minden esetben a sikerélmény, a taps, amiért megéri komolyan venni a munkát.

hangban kell lennie a kettőnek. Szerencsére nem is szokott szövegprobléma lenni, sikerül mindenkinek elsajátítani a rá eső részt. Akár egy hét vagy még rövidebb idő alatt megvan a megfelelő szövegtudás, és amennyiben sikerül többször is előadni a produkciót, megfelelően rögzül. A legtöbb esetben nem csak a tábor végén állnak színpadra a gyerekek, hanem részt vesznek különféle diákszínjátszó fesztiválokon, versenyeken is. Legutóbb éppen Szatmárnémetiben voltak az immár Bessenyei

FOTÓ • FACEBOOK

István nevét viselő országos diákszínjátszó fesztiválon.

Viszonylag nehezen sikerült rutinszerűvé tenni például azt a gyakorlatot, hogy amennyiben valamilyen korrigálás történik az adott jelenet próbájakor, ne menjenek tovább a történetben, hanem a megbeszéltek szerint induljunk neki újból az adott résznek. Tudniillik így rögzül helyesen a kijavított helyzet. Igazán jó dolog látni, ahogyan a munka egyre inkább beérik, és a gyerekeknek az okostelefon képernyőjén túl sikerül valami újat, valami örömtelit mutatni. Szerintem a diákszínjátszást szélesebb körben kellene népszerűsíteni, akár választható tantárgy is lehetne az iskolákban, ha már kötelező nem lehet. Régen az egyházi iskolákban az élőképek vagy a bibliai történetek színpadra vitele megszokott gyakorlat volt.

– A díszletek és jelmezek kérdését hogyan sikerül megoldani?

– Mivel általában kis költségvetésű vagy nullszaldós produkciókról beszélünk, amelyek esetében a kiszálláskor sem bérelhetnek teherautót a felszerelés szállításához, igyekszünk egyszerű elemekkel dolgozni. A székek, a fogasok vagy a hasonló berendezési tárgyak megfelelnek díszletnek, csak meg kell találni hozzájuk a megfelelő színpadi konvenciót. Ezeket egyébként szinte bármelyik helyszínen meg lehet találni. A kellékek is minimálisak, és igyekszünk díszletszegény megoldásokkal operálni. Érdemes megemlíteni, hogy a gyerekek folyamatosan kortárs darabokat szeretnének előadni, így ezeket

még könnyebb is ebből a szempontból színre vinni. Sokat segítenek a hangefektusok, illetve legutóbb mindenki kelékként használta a saját mobiltelefonját. Érdekes módon a fiatalok a tragikusabb helyzeteket, a sötétebb tónusú jeleneteket részesítik előnyben, szeretik feketében szemlélni a világot. Remélem, sikerül ennek az érzésnek a feloldásában is segíteni azzal, hogy a színpadon előnyben részesíthetik a drámaibb énjüket, így a mindennapokban fel tudnak majd szabadulni a nehéz érzések súlya alól. A színpadon több szerepet ki lehet próbálni, és meg tudják tapasztalni a gyerekek, milyen következményekkel jár, ha jó vagy rossz döntéseket hoznak. Ezek a helyzetek később sokat segíthetnek. Emellett a fegyelem, az odafigyelés, a pontosság, az egymás iránti tisztelet gyakorlása is hasznosnak bizonyul. Itt mindenki egyformán fontos, nincsenek kicsi szerepek, mindenkinek komolyan kell vennie a rábízott feladatot. Olyan dolgokat lehet itt megtanulni, amelyek nem lexikális tudást adnak, hanem az ember érzelmi intelligenciáját pallérozzák. A jelenetek kidolgozásakor reflektálni tudnak a saját érzéseikre, fel tudják idézni a szereplő megformálásakor az addigi élettapasztalataikat, és ezáltal hitelessé válnak a színpadon. A fizetség minden esetben a sikerélmény, a taps, amiért megéri komolyan venni a munkát.

VÉGH BALÁZS

veghbalazska@gmail.com

Ha valami nem kötelező, érdekes is lehet – pedagógusok a vallásóráról

A gimnazista korú, 9–12. osztályos tanulóknak változó az iskolai vallásórákhoz való viszonyulása. Vannak, akik azt mondják, hogy ha nem kötelező, akkor minek, vagy azt, hogy éppen elég az érettségire készülni, a vallásóra csak teher. Míg vannak, akik éppen ekkor kezdenek bekapcsolódni, igazán

gyerekek az iskolában is részesei lehetnek annak a lelki fejlődésnek, ami a lelki érzékenységüket érinti, hiszen ez majd a további, felnőtt életükben az életkrízisek feldolgozásában jelenthet kapaszkodót. Ahogy a székelyudvarhelyi Benedek Elek Gimnázium tanára fogalmaz, „lehet, hogy rövid távon

Érdeklődésünkre, hogy a tanítványai mennyire fogékonyak a vallásóra iránt, a pedagógus elmondta, a tanulók nagyon nyitottak, a mindennapi kérdéseikre is választ kapnak, a lelki szükségletüket nem veszítik el. A vallásóráról, bár nem kötelező tantárgy, egy gyereket sem írártak ki a szülei, sem az ő, református tanítványai közül, de a római katolikus vagy unitárius tanártársai növendékei közül sem.

Ne csak egy tantárgy legyen a többi közül

Baricz Lajos marosszentgyörgyi plébános szerint az iskolai vallásórát kétféleképpen lehet értékelni: részben negatív a megítélése, ha „csak egy tantárgy” lesz a többi között. „Vagy az utolsó óra, amikor a diák már amúgy is fáradt, vagy a nap ezzel kezdődik, mert még úgy sincs felébredve. Ezt nem tartom jónak. Viszont abból a szempontból fenntarthatónak látom, hogy a távolit közel tudja hozni, megszerettetni azt, amit esetleg a gyerek nem kap meg máshol, de ezzel felkeltik az érdeklődését” – magyarázza a katoli-

érdeklődni a hittanoktatás iránt. Az iskolai vallásórák szerepéről, jelentőségéről kérdeztünk tanárt, lelkipásztort és diákt, akiknek a véleménye egyezett abban, hogy fontos a lelki fejlődés szempontjából, de azért is, mert a későbbiekben az életkrízisek feldolgozásában is fontos szerepet nyújthat hosszú távon, ugyanakkor közösséget jelent a fiatalok számára.

Óriási lehetőség a lelki fejlődésre

Azoknak a gyerekeknek, akik olyan családban élnek, ahol fontos a vallás, a hit, ahol az egyházhoz közelinek érzik magukat, a lelki fejlődés már otthon elkezdődik – ezt erősíti a vallásóra, illetve az iskolai vallásoktatás. Sógor Gyöngyi református vallásnár fantasztikus lehetőségnek tartja, hogy a

nem érzi a szülő fontosnak a vallásórát, de hosszú távon olyan megerősítő támogatásokat adhat a gyermekeknek, amelyekhez nehéz élethelyzetekben viszonyulhatnak. Ha majd beteg gyereket ápol szülőként, vagy ha a szülő elvesztését kell megélnie, olyan kapaszkodót kap a vallásórák által, amelyek átsegítik e nehéz pillanatokon, eseményeken – hangsúlyozza Sógor Gyöngyi, aki az oktatás szempontjából is pozitívan értékeli az iskolai vallásórát, hiszen ez az a tantárgy, amely a lelki fejlődést, az empátiára való készséget fejleszti. A vallásórán tanultak segítik a gyereket, a fiatal felnőttet és a majdani felnőttet is, ha nehéz élethelyzetbe kerül. Mert nagyon fontos a matematika, mégsem a matekórán tanultak segítik át a krízisen a személyt.

Mert nagyon fontos a matematika, mégsem a matekórán tanultak segítik át a lelki krízisen az embert.

kus lelkész, azt is hozzátéve, hogy az iskolai vallásóra azáltal, hogy azt az iskolában tartják, nem egy kisajátított tananyag, amihez csak a pap szólhat hozzá. „A vallásóra, amit az iskolában tartanak, nagyon jó a gyerekeknek, mert közelebb viszik őket mindahhoz, amit a hétvégén tanulnak a templomban. Úgy látom, az iskola egyfajta felkészítő is lehet arra, hogy a tanultakat

hogyan gyakorolja a gyerek, legyen empatikusabb a nála elesettebbekkel, ne legyen irigy, legyen hálás” – mondta Szabó Gabriella, akinek hatodik osztályos gyereke katolikus vallásórára jár, elsőáldozásra készül, és úgy véli, ezzel még jobban felkészül. Hasonlóképpen gondolkodik egy másik édesanya is. Éva gyerekei református vallásórára járnak, és azt látja, hogy közösséget

Úgy látom, az iskola egyfajta felkészítő is lehet arra, hogy a tanultakat hogyan gyakorolja a gyerekek, legyen empatikusabb a nála elesettebbekkel, ne legyen irigy, legyen hálás.

alkotnak az iskolában is, amely megerősíti az egyházon belüli közösséget. „Jó nekik, hogy vallásórájuk is van, ez az a tantárgy, amiért nem stresszelik magukat, szívesen készülnek, szívesen mesélnek arról, amit ott tanultak” – mondja az édesanya. Baricz Lajos szerint az elsőáldozásra való felkészülést is elősegítik az iskolai vallásórák, hiszen az ismereteket össze lehet kapcsolni az egyházi hittanórákkal. Ugyanakkor, aki nem jár rendszeresen a hittanórákra, az sem marad teljesen ki az vallásos nevelésből. „Jónak tartom, amennyiben komolyan veszi a tanár is és a szülő is, és nemcsak egy lesz a többi tantárgy közül” – hangsúlyozta a plébános.

A gyereken keresztül a szülőt is neveli

Nagyon fontosnak tartja az iskolai vallásórát Kedei Ibolya unitárius vallásosnő is, aki elmondta, így azok a gyerekek sem maradnak ki ebből a nevelésből, akiket a szülők soha nem visznek az egyházi vallásórára. A tanulók szeretik, várják a vallásórát, ott hon is szívesen mesélnek az ott tanultakról, és ezáltal a szülő érdeklődését is felkeltik, sőt mi több, „elviszik” a templomba. „A gyerekek nagyon élvezik a vallásórát, a kicsik el is mondják, hogy alig várták már, hogy péntek

legyen, vagy azt is szokták mondani, hogy milyen kár, hogy nincs minden nap vallásóra. És ezáltal az egyházi vallásóra iránt is elkezdnek érdeklődni, ráveszik a szülőket, hogy vasárnap elkísérjék a vasárnapi tanodába. Így a szülő is elmegy a templomba, részt vesz az istentiszteleten” – mondta a vallásosnő, aki azt tartja a legfontosabbnak, hogy amit megtanul a gyerek a vallásórán, az látszódjon a cselekedetein is, az életét is úgy élje. A 9–12. osztályos gimnazisták már másként állnak hozzá a vallásórához: van, aki az érettségire készül, és azzal magyarázza, hogy már nem jár a vallásórára, kiiratkozik arról, hiszen az nem kötelező. De van, aki éppen ekkor kezd el igazán érdeklődni.

„Ha valami nem kötelező, ezért is érdekes is lehet. Mire tanít a Szentírás, miért kell jónak lenni? Miért kell embertársainkkal szemben együttérzőnek lenni? Mi az, amire mindig támaszkodhatunk, ha úgy érezzük, hogy bajba kerülünk? A hitünk az, ami megerősít, de mi is erősek kell hogy legyünk a hitünkben” – magyarázza Annamária, a 10-es gimnazista édesanyja.

„Lehet, hogy rövid távon nem érzi a szülő fontosnak a vallásórát, de hosszú távon olyan megerősítő támpontokat adhat a gyermekeknek, amelyekhez nehéz élethelyzetekben viszonyulhatnak.”

A vallásórán együtt tanulnak a negyedikesek, ötödikesek és hatodikosok. A kisebbek szintén külön csoportba járnak. Egyfajta kötelék alakul ki közöttük ezáltal, barátságok szövődnek szinte észrevétlenül. Az egyházi vallásórán ez a közösséghez tartozás érzése tovább erősödik.

MOLDOVÁN ZENKÓ
zenni13@yahoo.com

A romániai lakosság több mint 90 százaléka vallásosnak tartja magát

Noha vallásos embereknek tartják magukat, és bevallásuk szerint hisznek Istenben, a romániaiak egy héten egyszer vagy alkalmanként, nagy ünnepekkor mennek templomba – derült ki a romániai lakosság hitéletét felmérő, 2020 végén megjelent kutatásból. A kutatás Románia minden megyéjére és Bukarest minden kerületére kiterjedt, a reprezentatív mintát az Országos Statisztikai Hivatal adatai alapján állította össze a felmérést végző LARICS szociológiai kutatóközpont, partnerségben a felekezetekért felelős államtitkársággal és a Román Akadémia politikatudományi és nemzetközi kapcsolatokért felelős intézetével. A kutatás szerint a romániai lakosság 90,4 százaléka vallásosnak tartja magát, 63,8 százaléka határozott igennel válaszolt erre a kérdésre, míg 26,6 százaléka az „inkább igen” opciót választotta. A megkérdezettek 90,2 százaléka hisz Istenben, felekezettől függetlenül. 5,7 százalékuk azt felelte, hogy „nem lehet ilyen egyszerűen válaszolni erre a kérdésre”. A felmérés szerint a romániaiak 68,2 százaléka naponta vagy majdnem naponta imádkozik. Arra a kérdésre, hogy vallásos embernek tartja-e magát, a válaszadók 6 százaléka felelte azt, hogy „inkább nem”, és 3,6 százaléka mondta azt, hogy „biztosan nem”. Utóbbiak közül 77,1 százalék inkább közömbösnek érzi magát a vallással kapcsolatban, 15,6 százalék inkább vallásellenesnek. A deklarált vallásosság dacára csak a megkérdezettek 36,1 százaléka jár heti rendszerességgel vagy annál is gyakrabban templomba. 21,7 százalékuk alkalmanként, családi vagy más ünnepekkor, 18 százalékuk nagy ünnepek alkalmával, 17,2 százalékuk körülbelül havonta egyszer. A válaszadók 72,8 százaléka úgy véli, hogy szükség van az iskolai vallásoktatásra, 22,3 százalék szerint a szülők döntésére kell bízni, 4,8 százalék úgy vélekedett, hogy nem kellene vallást tanítani az iskolákban.

A Bolyai alegységeként biztosítanának önálló entitást a vásárhelyi katolikus iskolának

Átmeneti lépésként a Bolyai Farkas Gimnázium alegységeként működtetnék a jövő tanévtől a marosvásárhelyi II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Gimnáziumot, amíg a tanintézet bejegyzési fo-

törvény lehetővé teszi. A marosvásárhelyi önkormányzat decemberben javaslatot is tett erre, de a Maros Megyei Tanfelügyelőség beleegyezése is szükséges, amit még nem kaptak meg – mondta. Hangsúlyozta: az önkormányzat nem szeretné úgy jóváhagyni az iskolahálózatot a következő tanévre, „hogy a katolikus iskola legalább alegységként ne szerepeljen benne”. Az iskolahálózat szerkezetére rendszerint januárban bólint rá a testület, de már többször kitolódott a határidő a katolikus iskola miatt.

Tamási Zsolt emlékeztetett: az iskola újabb, immár harmadik bejegyzési folyamata elakadt. A marosvásárhelyi önkormányzat javaslatot fogadott el, mely szerint leválasztja a Bolyai Gimnáziumról a katolikus iskola épületében működő osztályokat, de ebbe a tanfelügyelőség nem egyezett bele. Mielőtt a szaktárca döntött volna a vitás kérdésben, a Maros megyei prefektúra megtámadta a közigazgatási bíróságon az önkormányzati döntést, így felfüggesztették.

Az újabb per visszavetette az iskola ügyét, átmeneti megoldást kellett találni.

Az iskola bejegyzési folyamatát azért kellett tavaly augusztus végén immár harmadik alkalommal újraindítani, mert a román legfelsőbb bíróság 2022. május 3-án kimondott jogerős ítéletében érvénytelenítette a II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Gimnázium létrehozását elrendelő miniszteri rendeletet. Az iskola a római katolikus egyház épületeiben folytatta a működését, és kezdte el szeptember elején az új tanévet, de ehhez a Bolyai Farkas Gimnázium biztosította számára a jogi keretet. A 2014 óta működő iskolát azért kellett 2018-ban miniszteri rendelettel újra létrehozni, mert korábbi létrehozásában a korrupcióellenes ügyészség (DNA) törvényteleniséget látott, és vádat emelt Tamási Zsolt iskolaigazgató és Ștefan

Someșan volt főtanfelügyelő ellen. Az iskola ellen indított perek az intézmény megszűnéséhez vezettek.

A magyar kormány 2017 szeptemberében bejelentette: a tanintézet jogi státusának megszüntése miatt vétőt emel Románia OECD-csatlakozása ellen, majd később, amikor Liviu Dragnea, a Szociáldemokrata Párt (PSD) akkori elnöke biztosította

Az iskola a római katolikus egyház épületeiben folytatta a működését, és kezdte el szeptember elején az új tanévet, de ehhez a Bolyai Farkas Gimnázium biztosította számára a jogi keretet.

lyamatát folytatni nem tudják – közölte az MTI-vel január végén Tamási Zsolt volt intézményvezető.

A tavaly májusban a legfelsőbb bíróság ítéletével megszüntetett és a Bolyai Farkas Gimnáziumba betagozódott katolikus iskola volt igazgatója jelenleg a Bolyai Gimnázium aligazgatójaként irányítja a katolikus tanintézet osztályait. Ezek nem a Bolyai Gimnázium főépületében, hanem a római katolikus egyház tulajdonában lévő régi épületben működnek.

Tamási Zsolt szerint épp ez teremti meg a törvényes keretet arra, hogy amíg nem sikerül folytatni az iskola bejegyzési folyamatát, a Bolyai Gimnázium alegységeként működjenek.

Ami azt jelenti, hogy nincs jogi személyisége, de van önálló entitása, külön tud beiskolázni – magyarázta az MTI-nek. Hozzátette, még zajlanak az egyeztetések, de azt reméli, sikerül megegyezni, a

a magyar miniszterelnököt az iskola újraelapításáról, Magyarország visszavonta a vétőt.

A tanintézet azért szállka a román nacionalista szervezetek szemében, mert bár megpróbálták megakadályozni, a római katolikus egyház 2004-ben viszszerelte az egykor államosított marosvásárhelyi iskola épületeit. A katolikus gimnázium egykori főépületében ma Marosvásárhely román tannyelvű elit iskolája, az Unirea Főgimnázium működik. Az elit iskola szülői és tanári közössége attól tart, hogy ha újraalakul a katolikus iskola, egy idő után igényt fog tartani egykori épületeire. A II. Rákóczi Ferenc Római Katolikus Gimnázium az iskola régi épületében és más egyházi épületekben kezdte meg működését.

HÍRÖSSZEFOGLALÓ

Román sikertörténetként találják a gyulafehérvári nagygyűlést

„Majdnem kiugrott dédnagyapátok szíve az örömtől, mert szeretett szülőföldjét, Erdélyt Romániával egyesítették” – figyelte fel édesanyaként a magyar nyelvű harmadik osztályos polgári nevelés tankönyv leckéjére Benkő Erika, az RMDSZ Mikó Imre Jogvédelmi Szolgálatának vezetője. „A román állam feladata és felelőssége, hogy a kisebbségek itthon érezzék magukat, ez a megközelítés nem célravezető” – szögezte le a Maszol megkeresésére Benkő Erika. Mint elmondta: dédnagyapja a Székely Hadosztályban volt önkéntes, az ő szíve nem repetett az örömtől 1918. december 1-jén, ezt a történetet az ükunoka is ismeri. Nem lehet egyoldalúan bemutatni ezt a történelmi eseményt, vagy a nacionalista sallangoktól megtisztítva a tényekre kellene szorítkozni. „Ha egy harmadikos gyerek azzal szembesül, hogy a román állam másodrangú állampolgárként tekint rá, az később meghatározhatja a viszonyát az államhoz” – hívta fel a figyelmet Benkő Erika. A kisebbségek számára nem specifikus tantárgyak esetében a román tankönyveket fordítják magyarra – magyarázta Gál Károly, Kovászna megyei RMDSZ-es parlamenti képviselő, a tanügyi szakbizottság tagja. A politikus jogosnak tartja a felvetést, hiszen az 1918. december 1-jei események megítélése teljesen más a két közösségben, erről a nem specifikus tankönyvekben is semlegesen, tárgyilagosan kellene írni, hogy ne váltsanak ki negatív érzéseket egy magyar gyerekben, illetve annak családjában. A tanügyi minisztériummal egyeztetve keresnek megoldást, megvizsgálják, milyen lehetőségek vannak a változtatásra. A pedagógusoknak van annyi szabadságuk, hogy a történeteket kontextusba tudják helyezni, kellő tisztánlátással, érzelemmentesen el tudják mondani a diákoknak – a magyaroknak és a románoknak is –, hogy december 1-je egyesek számára sikertörténet, mások számára nem – fejtette ki Novák Csaba Zoltán történész, aki szerint nem volt szerencsés a rendszerváltás után ezt a dátumot kijelölni nemzeti ünnepként. A szakember úgy véli, ez

egy idejétmúlt megközelítés, a román történetírásban is vannak már olyan irányvonalak, iskolák, szereplők, akik képesek pusztán szakmai szempontból tekinteni erre az eseményre, viszont a nacionalista történetírásnak is megvannak még a maga fellegvái.

Ezereurós ösztöndíj külföldi egyetemeken tanuló hallgatóknak

A külföldi egyetemeken mesteri, doktori, posztdoktori képzésen részt vevő hallgatók és kutatásban részt vevő diákok legkevesebb 1000 euró ösztöndíjra jogosultak – adja hírül az Rmdsz.ro. A jelentkezőket az oktatási minisztérium versenypályázat útján választja ki, a tanulmányok ideje alatt részesülhetnek a támogatásban nappali tagozatos hallgatók. Az ösztöndíj értéke minimum 1000 euró, de országonként változhat. A pénzt a tandíj fedezésére, a szállás, illetve étkezés költségeire, valamint évi egy repülőjegyre fordíthatják az ösztöndíjban részesülők.

Pályázat rászoruló gyermekeknek nappali központok létrehozására

Két hónappal, április 10-ig meghosszabbították a határidőt, ameddig pályázhatnak az önkormányzatok nappali foglalkoztató központok létrehozására a nehézségben lévő gyermekek számára – tájékoztat az Rmdsz.ro. Itt a gyermekek meleg ebédet kapnak, pedagógusok segítségével elvégezhetik a házi feladatokat, és szükség esetén pszichológiai tanácsadásban is részesülnek. A pályázatok elbírálásában prioritást élveznek azok a veszélyeztetett kategóriába tartozó települések, amelyek a Világbank idei felmérésében szerepelnek. A pályázatokat a családügyi, ifjúsági és esélyegyenlőségi minisztérium hirdette meg, a helyi önkormányzatoknak partnerei lehetnek a magán szociális szolgáltatók is. A projekteket kizárólag elektronikus formában lehet feltölteni az országos rezilienciatervezet keretében (pnrr.gov.ro).

Bírságnak az iskolaigazgatókat, ha nem kapnak ösztöndíjat

Bírság fizetésére köteleznék az iskolaigazgatókat az új oktatási törvény tervezetének Ligia Deca miniszter által

átdolgozott változata – tájékoztat az EduPedu.ro oktatási szakportálra hivatkozva a Krónika. A tervezet értelmében az igazgatók 1000 és 5000 lej közötti bírsággal sújthatók, ha nem fizetik ki az ösztöndíjakat, a szülők pedig ugyanekkora bírsággal vagy közmunkával sújthatók, ha nem járatják iskolába a gyerekeiket. A tervezetet még nem hozták hivatalosan nyilvánosságra, de az oktatási minisztériumban dolgozták ki őket, miután átfutották a társadalmi vita során beérkezett javaslatokat. A kormánykoalíció oktatási szakértői február 15-ig dolgoznak a tervezeten, majd a kormány várhatóan még február vége előtt elfogadja, ezután kerül a parlament elé. Az igazgatókra és a szülőkre kirovandó bírságról a jelenlegi tanfelügyelőségeket felváltó megyei közoktatási igazgatóságok által felhatalmazott ellenőrök dönthetnek.

Ismét késett a pedagógusok bérezési programjának frissítése

Február 8-án este elküldték az iskoláknak a tanügyi alkalmazottak Edusal nevű bérezési informatikai programjának frissítését – közölte az oktatási tárca hivatkozva a Krónika. A tanügyi szakszervezetek korábban kifogásolták, hogy a bérezési programot frissítő csomag nem először előforduló késése miatt a bérek kiszámolása és kifizetése is késhet. Kérték a minisztériumot, hozza nyilvánosságra, mennyit fizetett az utóbbi tíz évben az Edusal szoftvert készítő és karbantartó cégnek, ugyanakkor követelték a késésért felelős személyek felelősségre vonását. A frissítések késése és hibái miatt a bérszámfejtőknek túlórázniuk kell, bár a pluszmunkát nem fizetik. Úgy vélekedtek, az ehhez hasonló késések elkerüléséért az oktatási tárának saját szoftvert kellene kifejlesztenie a bérek kiszámolására és kifizetésére.

Rágalomnak bizonyultak a székelyhídi diszkriminációs vádak

Alaptalannak találta a székelyhídi Petőfi Sándor Gimnázium magyar igazgatója és tanári kara ellen megfogalmazott diszkriminációs vádakot a Bihar Megyei Tanfelügyelőség – közölte az MTI-vel Kéry Hajnal

főtanfelügyelő-helyettes. Az intézmény egy február elején elektronikus levélben érkezett névtelen panaszt vizsgált ki, amelyben a magát román pedagógusok és szülők képviselőjeként meghatározó személy emelt diszkriminációs vádak, miszerint az iskolában a magyar pedagógusokat előnyben részesítik a románokkal szemben, illetve arra próbálják rábírni a román nemzetiségű és a vegyes házasságból származó gyerekek szüleit, hogy magyar osztályokba járassák csemetéiket.

A névtelen panaszt Barta Imre, a székhelyi kétnyelvű gimnázium igazgatója tételesen cáfolta közleményében: az iskola vezetősége évről évre erőfeszítéseket tesz azért, hogy a jelentkezők kis létszáma ellenére román osztályok induljanak, a román tagozat 11. és 12. osztályában például csupán három, illetve két diák tanul. Azt a vádat is elutasította, hogy magyar nyelven tartanak a tanári kar gyűléseit, illetve hogy a román diákok nem kapnák meg időben az ingázóknak járó támogatást. Egyre gyakoribb, hogy diszkriminációval, szegregációval vádolják a magyar vagy kétnyelvű tanintézetek vezetőit, a zömében magyarlakta települések előjáróit: korábban a Szilágy megyei Kraszna magyar előjárói ellen fogalmaztak meg hasonló vádak magukat meg nem nevező „román pedagógusok”.

Cáfolták „román pedagógusok” névtelen diszkriminációs vádjait

Sérül a román gyerekek oktatáshoz való joga a Szilágyság több magyarlakta településén, a magyar nyelvű oktatás fenntartása a román kárára történik – ismertette a Krónika a „magukat román tanárok csoportjának nevező, névtelenségbe burkolózó kezdeményezőknek” a Graiul Sălajului című helyi román lapban közölt nyílt levelét. A panasztevők többek között azt állítják, hogy a zömében magyarok lakta Krasznán nem biztosítanak helyet az óvodákban a román nemzetiségű gyerekeknek, s míg az előkészítő osztályos magyar gyerekek külön, román társaik idősebb, felsőbb évfolyamokra járó diákokkal együtt, összevont osztályban kénytelenek tanulni. A levélírók szerint a szintén magyar többségű Kémeren is hasonló a

helyzet: ott négy román gyerekről tudnak, ám a polgármesteri hivatal és az általános iskola „nem is gondolt arra”, hogy kérvényezze számukra óvodai csoport létrehozását, mondván: az iskola előtti oktatás nem kötelező. A panasztevők szerint több más Szilágy megyei településen kis létszámmal is működnek magyar osztályok, a román diákok azonban kénytelenek összezsúfolva tanulni vagy ingázni. Kéri a megyei tanfelügyelőséget, hogy biztosítson a román gyerekeknek is a magyarokéhoz hasonló jogokat. A Krónikának Kovács István krasznai polgármester azt mondta: a levélben több valótlan-ság van, és gyűlöletet szít, ezért feljelentést tesz. Kétéves hivatali ideje alatt egyetlen román szülő sem fogalmazott meg irányában kérést, hogy több román óvodai csoport kellene, minden óvodaköteles román gyerek bejutott a román csoportba. Mint mondta, az elmúlt időszakban megszokasodtak a feljelentések ellenük, fél éve az oktatási tárca képviselői szegregációs vádak ügyében vizsgáltak a településen, de az óvoda és a községháza magyar felirata miatt is feljelentést tettek.

A Lorántffy Gimnázium veszi át a nagyváradai magyar osztályokat

A nagyváradai Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium veszi át a következő tanévtől a Nicolae Bălcescu Általános Iskola szegregációval vádolt magyar osztályait. A kétnyelvű nagyváradai iskola magyar tannyelvű osztályai tavaly augusztusban kerültek a figyelem középpontjába, amikor a bukaresti minisztériumi bizottság a szegregáció gyanúját vélte felfedezni abban, hogy a Királyhágómelléki Református Egyházkerület (KREK) épületébe költöztették őket. Ezt cáfolandó az egyház egy román tannyelvű osztályt is befogadott az általa ingyen felajánlott, a magyar állam támogatásával vásárolt és felújított épületbe. A tanévkezdés napján a polgármesteri hivatallal korábban megkötött hasonbérleti szerződést is módosították. Kéry Hajnal Bihar megyei főtanfelügyelő-helyettes az MTI-nek elmondta: a tanfelügyelőség és az önkormányzat úgy döntött, jövő tanévtől a Lorántffy

Gimnázium veszi át az érintett magyar osztályokat, elejét véve a hasonló gondoknak. Az egyházi iskola az épületet és az abban tanuló magyar osztályokat is átveszi, így egyazon entitáshoz fognak tartozni. Az átszervezés nyolc osztályt érint, az óvodától és az elemibe való átmenetet biztosító előkészítő osztálytól nyolcadikig. Ezeket a magyar pedagógusokkal együtt átveszi az egyházi iskola, míg az épületben tanuló román osztály visszaköltözik a Bălcescu-iskola főépületébe. Első lépésként a két iskola vezetősége elkészíti a dokumentációt, hogy biztosítani tudja az átvett osztályok zavartalan működését. A tanfelügyelőség rövidesen ellenőrzi és továbbítja jelentését a közoktatás minőségét biztosító ügynökségnek (ARACIP). A bukaresti hatóság terjeszti fel az ügyet jóváhagyásra az oktatási minisztériumnak, amely miniszteri rendelettel szentesíti a változtatást. A jogszabálynak a 2023/24-es tanév első napjáig meg kell jelennie, és addig az önkormányzati testületnek is rá kell bólintania az átszervezett iskolahálózatra. Nagyváradon a Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium mellett több önálló magyar iskola működik, de számos magyar osztály kétnyelvű tanintézet része.

Várják a jelentkezéseket a Rákóczi Szövetség diaszpóraprogramjára

A csíksomlyói búcsú, sátoraljaúj helyi nyári táborok is szerepelnek a Rákóczi Szövetség és a magyar kormány diaszpóraprogramjának kínálatában, amelyre a diaszpórában élő 10–25 éves magyar fiatalok jelentkezhetnek március 15-ig elektronikusan a szervezet honlapján. A program célja a fiatalok Magyarországra, a Kárpát-medencébe utaztatásával megismertetni a magyar történelmet, kultúrát, tájat és megerősíteni a résztvevők magyar identitását, hazaszeretét és magyarsághoz való ragaszkodását. A programban annak 2016-os indulása, majd a Covid után tavalyi újraindulása óta 2300–2400 fiatal vett részt, az idén ezer fiatalt várnak – tájékoztat az MTI.

K. E.